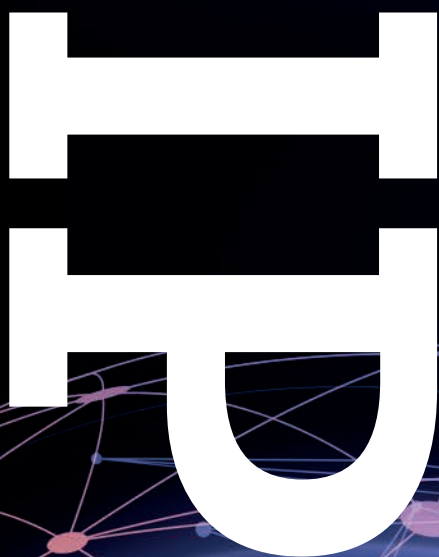

**vakblad voor
informatieprofessionals**

IP'er in Dhaka

Bouwen aan een
milieukenniscentrum
in Bangladesh

**Gespot: (online)
evenementen**

Van open overheid
tot menselijke AI

Toeslagenaffaire

De missers met
het huursubsidie-
informatiesysteem

Google MUM

Intuïtief en dieper
zoeken en vinden

2021 | 08

**NIEUWE
BEWEGING
DOWN
TO EARTH:**

**'WE ZIJN
ALTIJD AL
CYBORGS
GEWEEST'**

COLOFON

IP is samen met Informatie-professional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (25ste jaargang) van Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg
tel. 06-223 75 75 9
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg,
tel. 06-223 75 75 9,
e-mail redactie@informatie-professional.nl.

redactie

Marjo Bakker, Maarten Brinkerink,
Wilbert Helmus, Dafne Jansen,
Vincent M.A. Janssen,
Leen Liefsoens, Cindy Lammers
(hoofdredacteur), Matthijs
van Otegem, Mirjam Raaphorst,
Eric Sieverts en Daniël de Vette

vormgeving

Eric van den Berg,
egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren,
graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Daan Boom, Niels Botterblom,
Anne van den Dool, Rob Feenstra,
Dorien Haagsma, Frank Huysmans,
Marijn Mostart, Ronald Paans,
Eli de Vries, Rens Wagenbuur

abbonementen

Voor abonnementsprijzen
en andere informatie zie
Informatieprofessional.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren:
Kyra Veenhuijsen, e-mail
k.veenhuijsen@bureauvanvliet.com,
tel. 023-571 47 45. Zie voor een
overzicht van de mogelijkheden
en de mediakaart ook
informatieprofessional.nl.

Het verlenen van toestemming
tot publicatie in dit tijdschrift
strekt zich tevens uit tot het
in enigerlei vorm elektronisch
beschikbaar stellen.

INHOUD

10

Down to Earth

De technologie beïnvloedt ons, en andersom. Dat is de centrale gedachte van Leon Heuts en Bart van der Meij, initiatiefnemers van het boek en de gelijknamige beweging *Down to Earth*. Een interview.

16

IP'er in Dhaka

De overheid helpen met het opzetten van een kenniscentrum dat klimaatdata en -informatie bruikbaar maakt voor beleid en praktijk. Daan Boom doet het in Bangladesh. Een verslag.

20

Toeslagenmissers

De toeslagenaffaire houdt de gemoederen al enige tijd bezig. Ronald Paans en Eli de Vries doken in het Huursubsidie Informatie Systeem (HIS), inclusief missers, en laten zien hoe het wellicht anders kan.

RUBRIEKEN

04

Data in beeld

Onbekende horizon

06

News Facts

Nieuws, trends en tips

09

IP Lingo

Microdonor

15

Column Frank Huysmans

Dat wil je niet weten

28

Demosaurushulp

De KB experimenteert met een op AI gebaseerd programma – Demosaurus – dat titelbeschrijvers gaat helpen bij ingewikkeld uitzoekwerk. Betrouwbaarheid is hierbij key.

24

Gespot: (online) events

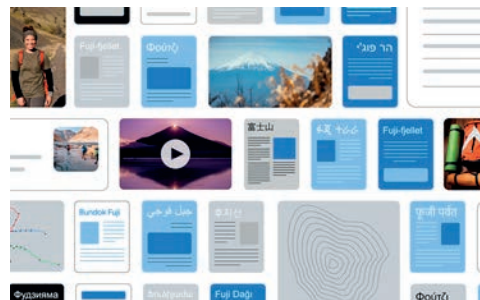
In coronatijd doken webinars als paddenstoelen uit de grond, langzaam komt nu ook de *good old* live event (hybride) weer terug. IP licht er twee uit. Van open informatie tot mensgerichte AI.

30

Digitrend: Google MUM

Google is bezig met een nieuwe update: Google MUM. Dit moet op zoekresultaatpagina's meer diepgang opleveren over een zoekonderwerp.

DIGITALE IP

Er zijn vele wegen die naar Rome leiden, maar niet zonder obstakels. Letterlijk. Vliegen en logeren heb je zo geregeld, als vanouds

eigenlijk, en een prik- of ander coronabevis bij je dragen begint routine te worden. Voor Italië echter is nog een bewijs nodig: de Passenger Locator Form. Een draak van een ding. Lappen tekst met uitleg in het Engels over het *waarom* (corona), terwijl het *wat* nergens te vinden is: een button of linkje naar het formulier vereist een zoektocht van een minuut of tien. Vervolgens moet je je door tig velden worstelen over vijf online pagina's. Vul je iets verkeerd in, dan ga je terug naar af. Of liever: 'Ga direct naar de gevangenis. Ga niet langs start, je ontvangt geen 200 euro'. Want zo voelt het.

Nu denk je wellicht: die Lammers is een digibee, maar niets is minder waar. Ik ben

REDACTIONEEL | Cindy Lammers

van de tools, en techtrends vind ik interessant. Zo'n ontoegankelijk formulier geeft me gewoon jeuk van ergernis, vooral omdat legio mensen niet digivaardig zijn en daarom zullen afhaken.

In Nederland doen we echt wel ons best om iedereen mee te krijgen. Online een vaccinatieafspraken maken bijvoorbeeld is kinderlijk eenvoudig. Heldere taal, simpele stapjes, maar toch ... Dat de vaccinatie telefoon van de GGD nog steeds vrolijk rinkelt, zegt al genoeg. Mensen die niet weten wat een/hun DigiD of BSN-nummer is, die geen mailadres of mobieltje hebben.

Waar de een moeite heeft met de groeiende digitalisering, kan de ander niet zonder. Zoals de IP'er en zijn of haar werk. In die lijn zal IP meegroeien: in 2022 zal het blad hybride tot je komen. Digitaal en op papier. The best of both worlds. Meer hierover lees je in het volgende nummer. <

29

Gelezen

Studie- en leesvoer voor IP'ers

32

Verenigingen

Beroepsverenigingsnieuws

34

Lifehacking

Join the audioclub

35

Favorieten

Rens Wagenbuur

ONBEKENDE HORIZON

Het was een sensatie: de eerste foto van een zwart gat, in 2019 geconstrueerd door een internationaal team onder leiding van sterrenkundige Heino Falcke van Radboud Universiteit Nijmegen. Hierop is de zogenaamde event horizon of waarnemingshorizon te zien, de grens tussen het waarneembare en niet meer waarneembare. Voorbij deze lijn verdwijnt alle informatie in het zwarte gat en kan daaruit niet meer terugkeren. Dit fenomeen is het uitgangspunt voor de tentoonstelling *Horizon* uit de reeks Moonshot, een een-tweetje tussen Museum Het Valkhof en de Radboud Universiteit, waarbij boeken uit de universiteitsbibliotheek, oude instrumenten uit musea en kunst worden gecombineerd.

Museum Het Valkhof/Flip Franssen

Small informational text block in the top right corner of the image.

Small informational text block on the left side of the image.

Meer over
Horizon
lees je op
pagina 6.

Vervolg
van
pagina
4 - 5

HET ZWARTE GAT IN BOEKEN EN KUNST

Met de tentoonstelling *Horizon* is vorige maand een vijfdelige reeks tentoonstellingen onder de titel *Moonshot* van start gegaan, een samenwerking tussen de Radboud Universiteit en Museum Het Valkhof in Nijmegen die de aanloop vormt naar het honderdjarig jubileum van de universiteit in 2023.

Samen met hoogleraren, docenten en studenten aan de universiteit brengen gastcuratoren Jessica Helbach en Flos Wildschut in een groots beeldend onderzoek kunst en wetenschap bij elkaar. Aanleiding voor de reeks is de eerste 'foto' van een zwart gat die in 2019 werd gemaakt door een internationaal team onder leiding van sterrenkundige Heino Falcke van de Radboud Universiteit. Voorbij de lijn – de waarnemingshorizon ofwel de grens tussen het waarneembare en het niet meer waarneembare – verdwijnt alle informatie in het zwarte gat en kan daaruit niet meer terugkeren. Dit fenomeen is het uitgangspunt voor de tentoonstelling *Horizon*, de eerste uit de serie.

De thema's van de tentoonstel-

lingen – naast *Horizon* zijn dat *Space*, *Wave*, *Time* en *Black Hole* – bieden steeds een andere kijk op het onderzoek naar ruimte, tijd, grenzen en de vraag hoe ver onze waarneming reikt.

Bron van inspiratie en onderzoek

Aan de hand van illustraties in bijzondere boeken uit de bibliotheek van de Radboud Universiteit en oude instrumenten uit verschillende wetenschappelijke collecties van Nederlandse musea wordt in de expositie getoond hoe essentieel de aardse horizon voor de ruimtelijke oriëntatie van de mens is geweest. Kunstwerken uit de collecties van Museum Het Valkhof en andere musea, van particuliere verzamelaars en van hedendaagse beeldend kunstenaars laten de horizon zien als bron van inspiratie en onderzoek.

*Horizon is te bekijken
tot en met 2 januari 2022
in Museum Het Valkhof
in Nijmegen.*

Simon van Til, Light over Horizon
(sunset to nautical twilight), 2012.

'INTEGREER MEDIAGELETTERD IN BESTAANDE SCHOOL

De implementatie van educatieve programma's op scholen en de training van burgers zijn primaire elementen in de strategie om verspreiding van desinformatie tegen te gaan. Dit blijkt uit recent onderzoek naar desinformatie in België, Nederland en Spanje, uitgevoerd in het kader van het door de EU gesteunde SMILES-project. De onderzoekers doken in de algemene situatie van het onderwijs in digitale mediageletterdheid in deze drie landen. Zij ontdekten onder andere dat veel van de gebruikte strategieën door overheidsinstanties worden ondersteund, maar dat er ook uitdagingen liggen vanwege gebrek aan beleid, onvolgende continuïteit en afhankelijkheid van individuele, eenmalige

initiatieven. Het onderzoeksteam ziet het integreren van activiteiten ten behoeve van mediageletterdheid in bestaande schoolvakken als een van de mogelijke oplossingen voor deze uitdagingen. Resultaten van het onderzoek

EBSCO: NIEUW BESTELPLAT

De markt voor boeken blijft zich ontwikkelen en EBSCO Information Services wil mee-evolueren met een nieuw bestelplatform dat volgens vicepresident John Brennan zal voortbouwen op EBSCO's bestaande boekendiensten.

Het nieuwe platform zal 'uitgebreide collectieontwikkelings- en verwerkingstools bieden voor e-books, gedrukte boeken en verwante materialen', en het zal 'content bevatten van grote academische uitgevers, populaire licentiemodellen voor e-books, gestroomlijnde gebruiksvriendelijkheid, verbeteringen ter ondersteuning van klanten wereldwijd en technische diensten met toegevoegde waarde', aldus EBSCO.

Innovatiepartners

Een diverse groep innovatie-

partners van klanten en uitgevers zal meewerken aan het concept en de ontwikkeling van het nieuwe platform. Tot de eerste samenwerkingspartners behoren Austin Community College, The Claremont Colleges, Gettysburg College, Michigan State University, Orbis Cascade Alliance, University of Oslo, University of Chicago, University of Liverpool, University of St. Andrews, De Gruyter, JSTOR, Taylor & Francis, Oxford University Press, Penguin Random House en Wiley.

Aileen Cook, hoofd Acquisitie en E-Resources van de University

HEID VAKKEN'

kun je downloaden via <https://bit.ly/resultaten-SMILES>. Een artikel over het onderzoek van onderzoeksleider Jos van Helvoort (De Haagse Hogeschool) lees je hier: <https://bit.ly/artikel-des-informatie>. <

Heb je nieuws te melden, een trend gespot of een tip die je graag wilt delen met collega-IP'ers? Laat het weten via redactie@informatie-professional.nl.

FORMATION

FORM VOOR BOEKEN

of St. Andrews, legt uit welke gevolgen het nieuwe platform voor het bestellen van boeken zal hebben voor bibliotheken: 'Andrews heeft, net als alle universiteitsbibliotheken, behoefte aan een efficiënt, intuïtief, krachtig en up-to-date platform voor het bestellen van boeken.

We zijn blij dat we met EBSCO kunnen samenwerken en deskundige feedback kunnen geven voor de ontwikkeling van een nieuw platform dat goed werkt voor onze medewerkers en, het allerbelangrijkste, dat onze dienstverlening aan onze gebruikers verbetert.' <

Foto's: Eef Evers

VOGIN-IP-LEZING 2021

Op 21 oktober vond de achtste editie van de VOGIN-IP-lezing 2021 plaats. Na een jaar online alternatieven konden vakgenoten eindelijk weer fysiek samenkomen en live naar een gevarieerd aanbod aan sprekers en onderwerpen luisteren – van forensisch dataonderzoek en AI in taal tot 'het effect van technologie op defensie en maatschappij' en 'de vindbaarheid van je organisatie'. Dat gebeurde ook met verve. In de volgende IP een uitgebreid verslag van het evenement en verdieping van de besproken topics.

> vogin-ip-lezing.net <

Ewoud Sanders, die tijdens de VOGIN-IP-lezing tweemaal de workshop 'Slimmer zoeken in Delpher' verzorgde, heeft de Groenman Taalprijs gewonnen voor de NRC-taalrubriek WoordHoek. Hij maakte hier tussen 2000 en 2020 meer dan duizend afleveringen voor, waarin hij vooral inging op de herkomst van woorden en uitdrukkingen. Sinds vorig jaar wordt de rubriek gecontinueerd op de website van het Instituut voor de Nederlandse Taal.

Jelle van Haaster

Antal van den Bosch

Ilse Jonker

Ewoud Sanders

BRILL LANCEERT ARCHIEF: ALLES SINDS OPRICHTING DIGITAAL TE LEZEN

Wetenschappelijke uitgeverij Brill kondigt de lancering aan van het Brill Boekenarchief. Hierin zijn alle Brill-boektitels, die sinds de oprichting in 1683 zijn gepubliceerd, in digitaal formaat opgenomen.

Het archief biedt onderzoekers de mogelijkheid om drie eeuwen academische publicaties in de geesteswetenschappen, de sociale wetenschappen, het internationaal recht en de biologie te verkennen, en het stelt bibliotheken in staat om een permanent archief van academische literatuur op te bouwen. Chief publishing officer Jasmin Lange: 'Brill is al honderden jaren een vertrouwde partner van onderzoekers en bibliotheken. We zijn er trots op dat onze schatten weer tot leven komen en digitaal beschikbaar zullen zijn voor gebruikers over de hele wereld.' De Koninklijke Bibliotheek, Universiteitsbibliotheek Leiden en

Bibliotheek van het Vredespaleis stelden delen van hun collecties ter beschikking.

Het Brill Boekenarchief gaat van start met meer dan zesduizend titels in twaalf vakcollecties en 48 boekenreeksen. De resterende veertienduizend titels zullen in 2023 beschikbaar komen. Alle boeken zijn gedigitaliseerd en geoptimaliseerd tot hoogwaardige, full-text doorzoekbare e-books in pdf-formaat. Ze zijn DRM-vrij verkrijgbaar en worden aangeboden als één verzameling, als onderwerpverzameling(en), vanuit de Evidence Based Acquisition (EBA) en E-Book Select-programma's, en via de E-Book Vendors. <

NETFLIX PARTNER NIEUWE MEDIAMUSEUM BEELD EN GELUID

Netflix is een partnerschap met Beeld en Geluid aangegaan voor het nieuwe Mediamuseum dat medio oktober 2022 zijn deuren opent. Daarvoor stelt ze fragmenten beschikbaar uit *The Two Popes*, *Sex Education*, *The Queen's Gambit*, *Over The Moon* en *La Casa De Papel*. De fragmenten zijn te zien in het paviljoen Vertellen waar de bezoeker leert hoe verhalen worden opgebouwd in vaste structuren.

Janey van Ierland, director content acquisitions Benelux & Nordics Netflix: 'We zijn vereerd om als eerste streamer dit partnerschap met het Mediamuseum aan te gaan. Verhalen vanuit de hele wereld worden steeds meer bekeken via VOD-services en met deze samenwerking kunnen wij een mooie bijdrage leveren aan de Nederlandse audiovisuele sector.' Eppo van Nispen tot Sevenaer, directeur Beeld en Geluid: 'Netflix is niet meer weg te denken uit ons leven. We zijn dan ook ongelooflijk trots dat zo'n grote speler in het medialandschap zijn content beschikbaar stelt aan ons nieuwe Mediamuseum. Mede dankzij deze samenwer-

king zijn wij in staat het allerbeste op mediagebied te laten zien aan de bezoekers.' Het nieuwe Mediamuseum krijgt vijf paviljoens met de thema's informeren, verkopen, delen, spelen en vertellen. Voor de renovatie is het huidige museumgedeelte volledig gestript. Een toekomstig bezoek is niet alleen interactief, maar bezoekers krijgen ook hun eigen, gepersonifieerde museumreis aangeboden. Waar het oude museum van Beeld en Geluid zich voornamelijk richtte op de omroephistorie, worden in het nieuwe museum alle media belicht; van televisie en sociale media tot podcasts en games. <

DATAIKU OPENT ONLINE 'MUSEUM' VOOR DATA SCIENCE

Van de pioniers op onontgonnen terrein in de begintijden van wetenschap en wiskunde tot moderne vernieuwers; op historyofdatascience.com is allerlei informatie te vinden over de voorlopers en hedendaagse leiders van datawetenschap die de manier waarop we vandaag leven en denken hebben vormgegeven. Het initiatief is opgestart door Dataiku dat van AI een alledaags verschijnsel wil maken.

De nieuwe online ervaring History of Data Science is het resultaat van een wereldwijde samenwerking tussen tientallen dataspecialisten. Op de site staan artikelen over data science en AI-innovaties, maar ook interactieve ervaringen zoals 'Beat the Linear Algorithm Regression game'. Verder kunnen gebruikers er een gratis exemplaar downloaden van *Innovators of Data Science: From Bayes to Bayesian Neural Networks*. Deze nieuwe graphic novel vertelt de verhalen van twaalf helden die data science hebben getransformeerd: Thomas Bayes, Pierre-Simon Laplace, Carl Friedrich Gauss, Ada Lovelace, Ronald Fisher, Alan Turing, Claude Shannon, Geoffrey Hinton, Yann LeCun, Jürgen Schmidhuber, Yoshua Bengio en Bernhard Schölkopf.

Inclusieve en verantwoorde AI

Volgens Dataiku-medeo oprichter en ceo Florian Douetteau is de nieuwe ervaring er voor iedereen, van AI-bouwers tot AI-consumenten, en weerspiegelt dit de samenwerkingsgeest onder dataspecialisten die ook binnen zijn bedrijf wordt nagestreefd: 'We zijn toegewijd aan het bouwen en doorontwikkelen van dit project, omdat we geloven dat alledaagse AI stevig geworteld moet zijn in een gedeelde data science-cultuur. Wij geloven dat dit mensen samenbrengt en hen in staat stelt om geweldige dingen te maken en te begrijpen, en van fouten uit het verleden te leren. Op deze manier zullen we in staat zijn om toekomstbestendige inclusieve en verantwoorde AI-toepassingen te bouwen.'

<

EERSTE KAMER AKKOORD MET WET OPEN OVERHEID

De Eerste Kamer heeft de Wet open overheid (Woo) aangenomen. Deze geeft iedereen het wettelijk recht op toegang tot publieke informatie. De wet treedt naar verwachting uiterlijk 1 juni 2022 in werking. Het kabinet moet daarvoor het initiatiefwetsvoorstel eerst nog

bekrachtigen. De wet gaat gelden voor alle bestuursorganen (overheidsorganisaties, inclusief Eerste en Tweede Kamer). De Wet open overheid, een initiatief van Tweede Kamerleden Snels (GroenLinks) en Sneller (D66), vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

<

Rob Feenstra

Projectleider/consultant bij de Universitaire Bibliotheken Leiden; heeft als aandachtsgebieden bibliotheeksystemen en de digitale bibliotheek

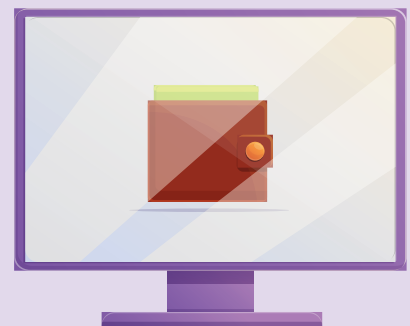
Microdonor

Veel leveranciers van webcontent verdienen hun geld met de verkoop van advertenties en persoonsgegevens. Niet iedereen is gelukkig met dat verdienmodel. Waag, het 'Future Lab voor design en technologie', verkende in het project MicroDonor de mogelijkheden van een alternatief: financiering via microdonaties. Het idee is simpel: laat de bezoeker van een website een klein bedrag betalen, bijvoorbeeld een cent. Die bezoeker, de microdonor, heeft een wallet, een soort digitaal geldpotje, waar die cent uit betaald wordt. Een instantie zorgt ervoor dat al die centen bij de juiste personen terechtkomen. Je kunt het enigszins vergelijken met de werkwijze van Spotify: het bedrijf zorgt ervoor dat jouw maandelijkse bijdrage wordt verdeeld over de musici waar je naar luistert.

Natuurlijk is zo'n systeem niet 1-2-3 opgezet. Er zijn tal van uitdagingen, waarvan de technische misschien nog wel het eenvoudigst op te pakken zijn. Hoe zorg je bijvoorbeeld voor een betrouwbare organisatie die intermediair is tussen aanbieder en microdonor? Hoe zorg je dat de persoonlijke data van de microdonoren goed worden beschermd? En vooral, hoe zorg je ervoor dat zo'n 'eerlijk' systeem niet binnen de kortste keren verwordt tot een commerciële melkkoe die van de microdonor een macrodonor maakt?

Het MicroDonor-project is inmiddels afgerond en heeft vooral veel kennis en nieuwe inzichten opgeleverd. Het zou mooi zijn als het de opstap is naar een eerlijker en transparanter internet.

<

**Leon Heuts en Bart van der Meij
over hun boek en beweging Down to Earth**

'Technologie verandert onze relatie met elkaar'

Wij beïnvloeden niet enkel de technologie, de technologie beïnvloedt ook ons. Dat is de centrale gedachte van Leon Heuts en Bart van der Meij, die het boek *Down to Earth* samenstelden. Ze laten verschillende filosofen aan het woord die allemaal laten zien: alleen door in een netwerk te denken en te handelen komen we verder. Een wereldwijde beweging is hun wens, waarbij alles en iedereen mag aansluiten.

Op 5 oktober was het zover: toen gingen de ideeën van Leon Heuts en Bart van der Meij de wereld in. In NEMO De Studio, de nieuwe ruimte van NEMO Science Museum in Amsterdam, lanceerden zij onder toezicht van geïnteresseerden hun boek *Down to Earth*. Het is het resultaat van gesprekken met verschillende denkers en filosofen, die allemaal willen laten zien dat mens en technologie een continue wisselwerking met elkaar aangaan, legt Heuts uit. Als hoofdredacteur van NEMO Kennislink en voormalig hoofdredacteur van *Filosofie Magazine* weet hij hoe je verrassende ideeën aan de man kunt brengen.

Heuts kreeg daarbij hulp van Van der Meij, consultant en voorzitter van VOGIN (stichting voor 'iedere professional die zich bezighoudt met toepassingen van data, informatie, kennis, content, internet & de cloud'). Ze zitten al jarenlang samen in een rockband, waar ze 'van die typische covernummers spelen: hits uit de jaren zeventig en tachtig die iedere coverband speelt', lacht Heuts. Ze raakten aan de praat over allerlei filosofische kwesties, en dan met name de rol van technologie in onze huidige samenleving. 'Daar ontstonden zulke mooie ideeën, daar moesten we iets mee doen', voelde Van der Meij. 'Leon vertelde me over de holistische blik van Bruno Latour: dat je techniek niet op zichzelf kunt bekijken, maar dat technologie altijd onderdeel is van de manier waarop wij in de wereld staan.'

Mooie gedachten

Heuts was al langer met het onderwerp bezig: hij had het plan een eigen bedrijfje op te starten, The Human Story genaamd, waarmee hij die gedachte in de markt wilde zetten. 'Hoe kun je bedrijven begeleiden om deze kijk op technologie zich meer eigen te maken? Dat was mijn idee. Ik heb een aanvraag

'De transitie naar een ecologische benadering van technologie zoals wij die hanteren moeten we met elkaar gaan maken'

voor subsidie gedaan bij VOGIN, maar die werd niet gehonoreerd. Ik moest het nog verder concretiseren. Vervolgens lag het een tijdje op de plank, totdat Bart me opbelde: waarom maken we geen boek van al die mooie gedachten? We kenden een schrijver en een uitgeverij die graag wilden meewerken. Toen zijn we aan de slag gegaan.'

De teksten lagen er anderhalf jaar geleden al, maar vanwege de coronapandemie moest de publicatie nog een tijdje op zich laten wachten. Begin oktober was het dan eindelijk zover: een select gezelschap zag hoe het boek werd uitgereikt, maar niet voordat zij door enkele lectoren van nieuwe ideeën werden voorzien. 'Zij richtten zich in hun verhalen sterk op de toepasbaarheid van het boek. Een van de lectoren heeft een tool ontwikkeld waarmee je een snelle check kunt uitvoeren: is deze technologie goed toepasbaar? Wat zijn de doeleinden? Voor wie gebruik je haar? Levert zij meerwaarde op? Een andere lector vertelde meer over storytelling: zij maakte duidelijk dat ook in de media nieuwe manieren worden gecreëerd om mensen te laten meedenken en -praten, bijvoorbeeld over nieuwe technologische ontwikkelingen.'

Onderdeel van een groter systeem

Vragen uit de zaal zetten Van der Meij en Heuts zelf ook weer aan het denken. 'In het boek betogen we dat technologie nooit op zich staat, maar onderdeel is van een groter systeem', vertelt Heuts. 'Wanneer je haar inzet om een bepaald probleem op te lossen, moet je je ervan bewust zijn dat die techniek onderdeel uitmaakt van een groot netwerk, en dat andere delen van dat netwerk ook beïnvloed worden als je aan de knoppen draait. We pleiten dus voor het loslaten van het onderscheid tussen mens, natuur en techniek zoals dat vandaag de dag nog steeds gebezigd wordt. Een aanwezige wees ons erop dat ook wij nog steeds in tegenstellingen denken. Kunnen we

'Technologie komt steeds dichterbij onze huid te zitten, met slimme camera's en implantaten'

Anne van den Dool

Tekstschrijver, auteur
en cultureel journalist

technologie en natuur niet helemaal met elkaar laten samenvallen, of is onze taal daar simpelweg nog niet toereikend voor? Als we twee verschillende woorden hanteren, sluiten die begrippen elkaar dan niet automatisch uit? Dat vond ik een heel interessante insteek.'

Academie oprichten

Het legt mooi bloot welke ideeën ten grondslag liggen aan *Down to Earth*. Van der Meij: 'In het boek stellen we het idee centraal dat wij

'Niet alleen de mensen in het netwerk handelen, de technologie doet dat ook. Zij brengt veranderingen aan in wat wij denken en voelen'

heid. Technologie verandert onze relatie met elkaar.'

Dat is een mooi filosofisch idee, maar *Down to Earth* gaat verder. 'Hoe krijgen we dat idee in de hoofden van beleidsmakers? Dat is voor ons een belangrijk doel', legt Heuts uit. 'Dit boek is bedoeld als een eerste manier om te prikkelen. Nu willen we het concreter gaan maken, bijvoorbeeld door een academie op te richten, zodat we mensen meer over dit onderwerp kunnen leren. Die transitie naar een

ken implementeren. Voor hen is dit boek niet per se geschikt. We willen graag precies tussen die twee uitersten in gaan zitten – bijvoorbeeld met cursussen, maar ook door in het vervolg meer aan te sluiten bij actuele zaken als duurzaamheid.' Waarom dan toch zo'n filosofisch boek? 'We bevinden ons in een tijd van grote transities', legt Heuts uit. 'Niet alleen de klimaatcrisis, maar ook de rappe ontwikkelingen op technologisch vlak zetten ons aan het denken. Technologie komt steeds dichterbij op onze huid te zitten, met slimme camera's en implantaten. In zulke tijden moet je als filosoof goed nadenken over ons mensbeeld en onze verhouding tot elkaar, en over de planeet waarop we leven. Vervolgens is het zaak om de vertaling te maken naar de concrete gevolgen voor het beleid. Maar eerst moet je met elkaar heldere fundamenten vaststellen. Dat vereist een high-end-aanpak als deze. Je hebt een visie nodig voordat je het praktisch kunt maken, bijvoorbeeld op gemeentelijk niveau. Hopelijk krijgen we de kans een vervolg te schrijven waarin we onze ideeën concreet maken, zodat de overheid er direct mee aan de slag kan.'

Vijf denkers

Voor het boek werden vijf belangrijke denkers geïnterviewd. De aftrap wordt verzorgd door filosofen Bruno Latour en Peter-Paul Verbeek. 'Hun kijk op technologie is radicaal anders dan de onze', benadrukt Heuts. 'Waar wij vaak denken dat wij apparaten en software gebruiken om klusjes voor ons op te knappen, zien zij het andersom: technologie doet wel degelijk ook iets met ons, op een niveau dat we niet altijd even goed kunnen bevatten. Verbeek noemt het voorbeeld van de echoscopie. Oorspronkelijk werd die techniek gebruikt om mijnen op te sporen, maar later bleek die ook geschikt om foetus-zen zichtbaar te maken. Daardoor

mensen niet alleen iets doen met technologie, maar dat technologie ook iets doet met ons. Denk bijvoorbeeld aan een zorgrobot; als je die in een verzorgingshuis introduceert, verandert de relatie tussen patiënten en zorgverleners compleet. Of wat te denken van de slimme camera's die steeds meer gemeenten introduceren? Daarmee kun je een buurt misschien veiliger maken door meer toezicht, maar zo'n interventie verandert ook de relatie tussen burger en lokale over-

'Als je in een netwerk denkt, begrijp je dat de introductie van technologie gevolgen met zich meebrengt die je nooit helemaal kunt overzien'

ecologische benadering van technologie zoals wij die hanteren moeten we met elkaar gaan maken.'

Ideeën concreet maken

Ze realiseren zich dat een boek vol filosofische ideeën niet direct alle ambtenaren zal prikkelen. 'We hebben goed nagedacht over onze positionering', licht Heuts toe. 'Dit boek is behoorlijk high-end. Aan de andere kant staan de mensen die dagelijks met technologie werken, die de codes schrijven en za-

Leon Heuts

Foto: Iris Post

veranderde onze verhouding tot een nog ongeboren kind: we konden het voor het eerst niet alleen voelen, maar ook zien. Die uitvinding zorgde ervoor dat we ongeboren baby's beter konden opereren, maar ook dat de relatie van vaders met de foetus aantoonbaar veranderde. Vanaf nu was het niet alleen de moeder die een band had met haar nog ongeboren kind, ook de vader had iets om zich aan vast te houden. Mannen begonnen eerder affectie te voelen voor de foetus dan voorheen.'

Het voorbeeld maakt duidelijk hoe de introductie van technologie ervoor kan zorgen dat betekenissen veranderen, ziet Heuts. 'Latour voegde daar nog een extra aspect aan toe: het netwerkdenken rondom technologie. Bij dit voorbeeld kun je een netwerk uittekenen van de vader, de moeder, de foetus en de echoscoop. Niet alleen de mensen in dat netwerk handelen, de technologie doet dat ook. De technologie brengt veranderingen aan in wat wij denken en voelen.'

Eén met natuur en technologie

Het sluit aan bij een oudere gedachte dat de mens zich in feite al heel lang bedient van 'technologie': sinds we als eerste mensen een tak oppakten om in een gaatje te steken, maken we gebruik van voorwerpen die een verlengstuk vormen van onszelf, waarmee we meer kunnen dan zonder. 'We zijn altijd al cyborgs geweest', stelt Heuts. 'We zijn altijd al één geweest met natuur en technologie. Binnen dat netwerk functioneren we: we passen ons voortdurend aan elkaar aan. Door de opwarming van de aarde trekken soorten naar andere gebieden of verandert hun lichaam van vorm. Dat we ons in een netwerk bevinden, liet de coronapandemie nog maar eens zien: alleen door die sterke onderlinge verwevenheid kon een virus zich zo snel verspreiden als het heeft gedaan.'

Kansen voor de overheid

Die kijk leeft bij overheden nog on-

voldoende, vinden Van der Meij en Heuts. 'Ze gebruiken technologie om problemen op te lossen', ziet Van der Meij. 'Ze constateren onveiligheid in een bepaalde wijk, dus hangen ze er camera's op. Als je in een netwerk denkt, begrijp je dat de introductie van technologie gevolgen met zich meebrengt die je nooit helemaal kunt overzien. Met technologie kun je van alles oplossen, zo is het idee, maar je verschuift ook iets. Daarop moet je zorgvuldig blijven reflecteren, bij voorkeur

'Het getuigt van arrogantie dat we maar blijven denken dat we technologie onder controle hebben. Wat als zelflerende systemen ons straks voorbijstreven?'

wustzijn krijgen dat slimmer is dan wij? Worden we straks geleefd door onze eigen uitvindingen? Door te denken in een netwerk kun je zulke gedachtes tackelen.'

Denken in netwerkverband

Met die denkslag moeten we niet te lang wachten, benadrukt Heuts. 'Over vijf of tien jaar is het al uit de hand gelopen. Dat zie je bijvoorbeeld bij de klimaatverandering. Men denkt: als we nu de dijk ophogen, zitten we de komende

Bart van der Meij

voordat je die verandering implementeert.'

Het getuigt van arrogantie dat we maar blijven denken dat we de techniek onder controle hebben, vervolgt Van der Meij. 'Omdat we iets zelf hebben bedacht, zoals een complex IT-systeem, vinden we ook dat we erboven staan, maar we hebben lang niet altijd controle over de technologie die we zelf hebben voortgebracht. Wat als zelflerende systemen ons straks voorbijstreven? Wat als ze een eigen be-

'Uit onderzoek blijkt hoe technologie in de VS wordt ingezet om burgers in achterstandsposities onbedoeld nog verder in de verdrukking te duwen'

jaren weer droog, maar we moeten ons continu blijven aanpassen, juist omdat het steeds lastiger wordt om langetermijnvoorspellingen te doen. We hebben zo'n visie wel nodig, en die ontstaat bij de gratie van denken in netwerkverband.'

Handvatten voor zo'n concrete manier van denken vinden we eveneens in *Down to Earth*. 'Onderzoeker-journalist Virginia Eubanks en Waag-directeur en auteur Marleen Stikker laten zien hoe onvoorspelbaar de techniek is', vertelt Heuts.

‘Volgens Stikker is het internet stuk: meer dan een bron van informatie of sociale interactie is het een vorm van surveillance geworden, waarbij grote technologiebedrijven meer van ons weten en ons gedrag sterker sturen dan ons lief is. Technologie is macht, weten we inmiddels. Eubanks heeft onderzoek gedaan naar hoe technologie in de Verenigde Staten wordt ingezet om burgers in achterstandsposities onbedoeld nog verder in de verdrukking te duwen. Van deze bevolkingsgroep worden veel meer data verzameld dan van anderen, laat zij zien, bijvoorbeeld door bewakingscamera's in specifieke wijken op te hangen om criminaliteit sneller te kunnen opsporen. Daardoor ontstaat een negatieve spiraal: deze mensen worden onder een vergrootglas gelegd, waardoor ze nog meer op achterstand komen te staan.’

Pijnlijke situaties

We blijven maar denken dat technologie de belangrijkste problemen voor ons oplost, terwijl techniek problemen juist ook kan vergroten. Ook in Nederland doen zich zulke pijnlijke situaties voor. Van der Meij: ‘Bol.com kondigde een tijd geleden aan geschillen tussen hen en de consument voortaan voor te leggen aan een digitale rechter. Dat riep bij veel mensen vraagtekens op: in hoeverre kan een robot rechtmatig oordelen? Op die manier data verzamelen zorgt juist voor een feedbackloop die gemaakte fouten steeds verder uitvergroot. Als zo'n rechterrobot eenmaal een fout maakt en die blijft herhalen, wordt het aantal gemaakte fouten reusachtig.’

Het lijken misschien spannende ontwikkelingen die nog ver in de toekomst liggen, maar niets is minder waar. Dit begint steeds meer onze huidige realiteit te worden, voelen ook Van der Meij en Heuts. ‘De overheid gaat steeds meer datagestueerd werken’, weet Van der

Meij. ‘Voor mij is dit boek óók een waarschuwing: bezint eer ge begint. Technologie wordt een probleem als je niet goed oplet. Het is belangrijk te reflecteren op de nieuwe manieren van werken die we ons razendsnel eigen maken. Zoals Eubanks terecht zegt: we moeten de doelgroep van technologie steeds beter betrekken bij het ontwerp ervan.’

Geen technofoben

In het slothoofdstuk van het boek komen twee ontwerpers aan het woord die dat adagium onderschrijven. Heuts: ‘Een van hen heeft een ruimte ontworpen waarin je voelt hoe het over twintig jaar op aarde is: hoeveel warmer het hier dan is en hoe vervuild de lucht dan zal zijn. Daardoor wordt het probleem voor iedereen concreet. Dat aspect van technologie wordt vaak vergeten: het kan je persoonlijk raken. De verbeeldingen van kunstenaars kunnen enorm helpen om dat tastbaar te maken, veel beter dan

theoretici dat vaak kunnen.’

Het past bij de benadering die Heuts en Van der Meij zelf ook graag hanteren. ‘We willen alfa en bèta met elkaar verbinden’, stelt Van der Meij. ‘Ook wij opereren in een hecht netwerk. We zijn ook zeker geen technofoben: we geloven in de eindeloze mogelijkheden van technologie, we willen er alleen zorgvuldig mee omgaan.’

De heren willen graag impact maken met hun ideeën. ‘Ik hoop dat dit gedachtegoed bij overheid, bedrijven en organisaties gemeengoed wordt’, zegt Van der Meij. ‘Door beter en in een breder verband na te denken maken we minder missers. Ik hoop dat we door deze benadering ook inclusiever gaan denken. We moeten alle zeilen bijzetten om verder te komen, en daarbij hebben we iedereen nodig. Dat geldt niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren en dingen. Alleen door zo'n globale samenwerking kunnen we stappen zetten. Deze planeet is tenslotte van ons allemaal.’ <

‘Zoals Virginia Eubanks terecht zegt: we moeten de doelgroep van technologie steeds beter betrekken bij het ontwerp ervan’

Kans maken op het boek?

IP mag vijf exemplaren weggeven van dit boek. Geïnteresseerd? Mail dan een korte motivatie naar redactie@informatieprofessional.nl waarom juist dit onderwerp jou aanspreekt en/of relevant is voor je bedrijf, organisatie of instelling.

Technologie voor wereldverbeteraars | Lianne Tijnhaar | Uitgeverij Lontano | paperback 9789493219052 | € 15 | 96 pagina's

Technologie heeft de rol van religie overgenomen. Met een technofix hopen we alle problemen de wereld uit te helpen. Hoewel we weten dat elke oplossing minstens net zo veel nieuwe problemen introduceert, hangt er rond technologie altijd nog een zweem van magie.

Het is lastig te beoordelen wat de invloed is van technologie op onszelf en onze omgeving. Dit boek introduceert daarom handvatten van denkers, ontwerpers en kunstenaars die down to earth stilstaan bij wat technologie doet. Ze laten zien hoe we een nieuwe balans kunnen vinden tussen technologie, mens en andere aardbewoners.

Down to earth presenteert niet alleen ideeën, maar markeert de start van Earthlinks, een nieuwe beweging voor iedereen die de urgentie voelt om samen te werken op het snijvlak van geesteswetenschappen en technologie.

Lianne Tijnhaar is wetenschapsjournalist en programmamaker, hoofdredacteur van Bij Nader Inzien en filosofiedocent aan onder meer de Universiteit van Amsterdam.

Lianne Tijnhaar

Down to earth

Peter-Paul Verbeek // Bruno Latour // Virginia Eubanks // Marleen Stikker // Anab Jain & Jon Arden // Peter-Paul Verbeek // Bruno Latour // Virginia Eubanks // Marleen Stikker // Anab Jain & Jon Arden // Peter-Paul Verbeek

Down to earth

Lianne Tijnhaar

Technologie voor wereldverbeteraars

// Bruno Latour // Virginia Eubanks // Marleen Stikker // Anab Jain & Jon Arden // Peter-Paul Verbeek // Bruno Latour // Virginia Eubanks // Marleen Stikker // Anab Jain & Jon Arden //

uagin

Lontano

Dat wil je niet weten

Frank Huysmans

Bijzonder hoogleraar Information Society aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur bij WareKennis

Waarom gaan we op zoek naar informatie? Omdat we meer willen weten. 'Alle mensen verlangen van nature naar kennis', zei Aristoteles reeds. Psychologen onderscheiden een huidige en een nagestreefd zekerheidsniveau. Je staat op en hebt jeukende rode bultjes op je armen. Je weet niet wat het is en hoe het komt, maar je wilt het wel weten, en vooral hoe je van die jeuk afkomt.

Als de dorst naar kennis niet iets menselijks is, dan is het sinds de Verlichting wel iets wenselijks. Linnaeus introduceerde de term 'homo sapiens', verstandige mens, om ons van de andere mensachtigen te onderscheiden. Die mens

creëerde een onderwijssysteem met als doel ons zo veel mogelijk kennis bij te brengen en logisch te laten redeneren. Zij die daarin uitblinken blijven het langst in de schoolbanken en krijgen daarna de beter betaalde banen. Waarbij *continuous learning* tegenwoordig vanzelf spreekt. En na een lange cursusdag op de hei leggen we onze benen op tafel en kijken we naar *Per seconde wijzer, De slimste mens* of *Mastermind*.

Wie algemeen aanvaarde kennis niet tot zijn hersenen toelaat, moet de consequenties daarvan dragen. En vaak terecht. Klimaat- of virusontkenners zouden minder weerstand ondervinden als hun gedragingen niet zulke negatieve gevolgen voor anderen hadden. Idem voor Amerikanen die menen dat hun kandidaat de verkiezingen heeft gewonnen als

die kandidaat dat maar vaak genoeg beweert. Door het ontkennen, negeren of als nep afficheren van informatie en kennis kun je jouw werkelijkheid best een tijdje overeind houden. Niettemin zul je vroeger of later ervaren dat 'werkelijkheid datgene is wat niet weggaat als je er niet meer in gelooft' (Philip K. Dick). Maar kan het ook rationeel zijn om iets niet te willen weten? Nou en of. De plot van de serie die je net wilde gaan *bingen*. De voetbaluitslagen nog vóór de samenvattingen op tv komen. Of in de categorie minder onschuldig: een bedrijf dat onderzoek naar de schadelijke effecten van zijn uitstoot op de gezondheid van omwonenden blokkeert. Spionnen, verzetsstrijders en partners in crime die elkaars namen en adressen niet kennen opdat ze elkaar nooit kunnen verraden. En de opzettelijke losse flodders in de geweren van het vuurpeloton. Geen van de schutters hoeft zo de confrontatie aan te gaan met zijn geweten, of met Petrus aan de hemelpoort.

Dus ja: opzettelijke onwetendheid kan rationeel zijn. Medisch-ethische debatten draaien niet toevallig om de vraag 'of we dat allemaal wel moeten willen weten'. Je kunt het DNA van foetussen screenen op erfelijke ziektes, maar wat doe je als je hoort dat je eerste kind negentig procent kans heeft om voor z'n veertigste te overlijden? En je tweede kind maar dertig procent? Handig om te weten als je Drs. P heet, per slee een eindeloos woud doorkruist en moet beslissen welk kind je als eerste in de wolvenroedel slingert. En welk als tweede, derde en vierde. Mooie stad, Omsk, dat wel.

<

Kennismanagement tussen water en tropische vogels

Groeten uit Dhaka

Zorgen dat bruggen niet instorten bij te veel water, en dat mensen kunnen schuilen als een cycloon de kusten teistert. Daan Boom helpt de overheid in Bangladesh met het inrichten van een kenniscentrum dat klimaatdata en -informatie bruikbaar maakt voor beleid en praktijk. Van het identificeren van best practices en het opzetten van klimaatdatabases tot het trainen van medewerkers om informatie te vinden en toe te passen. Avonturen van een IP'er overzee.

Daan Boom

Training and communications manager bij het Local Government Engineering Department (LGED) in Bangladesh

Er zijn veel mogelijkheden voor Nederlandse informatiespecialisten om te werken in het buitenland. Uiteraard komt zo'n beslissing met consequenties, want je laat wat achter voor een avontuur over de grens, in mijn geval meestal een ontwikkelingsland. Ik kan je echter verzekeren dat werken in het buitenland stimulerend en lerend is. Ik heb als informatieprofessional al op verschillende plekken gezeten, waaronder bij de Islamic Development Bank in Jeddah in Saudi-Arabië. Daarna ben ik aan de slag gegaan voor het United Nations Development Program (UNDP) in New York in de Verenigde Staten. Geen ontwikkelingsland, maar een bijzondere, enerverende afwisseling na Jeddah om met vrouw en

dochter in New York rond te wandelen – iets wat in Jeddah niet mogelijk was. De wandeling van Central Park door Greenwich naar de pier van de ferry naar Staten Island deed mij denken aan dezelfde wandeling met Boyd Hendriks [informatie- en kennismanager, eigenaar TeamTransition, red.] gedurende een conferentie over kennismanagement in New York, waar wij een workshop presenteerden. Het was voor onze dochter ook de eerste keer dat zij sneeuw en kou meemaakte.

Opdracht Ivoorkust

Vervolgens deed ik een fantastische opdracht voor de African Development Bank (AfDB) in Abidjan in Ivoorkust, waarbij ik de Disclosure Policy (openbaarmaking van documenten) moest inrichten naar moderne inzichten en technologieën (Sharepoint en Teams). Er zaten veel basisbibliothekelementen in deze opdracht; het doel was om alle informatie die de bank produceert te classificeren en te bepalen wat en wanneer openbaar gemaakt kan worden en hoe dit proces kan worden vormgegeven.

Ivoorkust staat niet in de top 100 van vakantiebestemmingen, maar het is een geweldig land. De armoede is zichtbaar, maar dat zie je niet gereflecteerd in de vriendelijkheid en de behulpzaamheid

van de mensen. Ivoorkust stond eerder onder bestuur van Frankrijk, daardoor is de Franse keuken standaard en het stokbrood alom aanwezig. Veel weekenden hebben we doorgebracht aan de kust om uit te waaien op volledig lege stranden, en uiteraard hebben we de cacaovrucht helpen plukken en een bezoek gebracht aan een cacaofabriek.

Verschil met Nederland

In de laatste maanden van mijn werk in Abidjan werd ik gepolst door mijn oude werkgever AfDB over een kennisopdracht in Bangladesh. Dat is dicht bij onze woning in Manilla in de Filipijnen, en eega en dochter hadden wel zin om terug te keren naar huis. In mei 2020 ben ik daar gestart, net toen corona een opmars maakte, dus het was vooral werken vanuit huis met korte trips naar Dhaka, de hoofdstad van Bangladesh.

Er zijn veel verschillen en overeenkomsten tussen Nederland en Bangladesh. De verschillen: Nederland is welvarend en kennisintensief, Bangladesh behoort tot de groep van de minst ontwikkelde en meest arme landen. Bangladesh' bruto nationaal product (BNP) is 310 biljoen Amerikaanse dollar en dit wordt verdiend met ongeveer 170 miljoen inwoners. Het BNP van Nederland is 910 biljoen Amerikaanse

'Nederland is welvarend en kennisintensief, Bangladesh behoort tot de groep van de minst ontwikkelde en meest arme landen'

dollar met 17 miljoen inwoners. Voor de coronapandemie was de economische groei van Bangladesh indrukwekkend, en men verwachtte toen dat in 2030 het land aanzienlijk welvarender zou zijn, mede door de groei van de confectie-industrie en de export van agrarische producten.

Bangladesh Deltaplan 2100

Bij de overeenkomsten kunnen we ons gezamenlijk gevecht tegen water noemen. Beide landen hebben een deltastructuur. Door Bangladesh stromen vier grote rivieren die ontspringen in de Himalaya en al dan niet met regenwater in en door Nepal, India en Bangladesh uiteindelijk uitmonden in de Bay of Bengal. Daarnaast dringt het opkomende zeewater, opgezweept door cyclonen ontstaan in de Bay of Bengal en soms onder invloed van springtij, geregeld het laaggelegen land binnen. Nederland heeft met dit fenomeen te maken gehad in de jaren vijftig van de vorige eeuw, wat geresulteerd heeft in het Deltaplan en de Deltawerken. Bangladesh heeft, met hulp van Nederland, ook een Deltaplan ontwikkeld – Bangladesh Deltaplan 2100 – dat op dit moment wordt geïmplementeerd. Implementatiesupport komt van Nederland in combinatie met enkele andere landen en ontwikkelingsbanken als de Asian

Development Bank en World Bank. In deze context is een opdracht geformuleerd voor het Local Government Engineering Department (LGED) binnen het ministerie van lokaal overheidsbestuur, lokale ontwikkeling en coöperaties. Deze behelst in het kort het inrichten van een klimaatkenniscentrum dat advies geeft hoe, wat en waar klimaatbestendig gebouwd gaat worden en met welke constructiematerialen. Uiteraard moet dit ervoor zorgen dat gebouwen, wegen en bruggen niet door extreme weersomstandigheden wegspoelen, maar ook dat bewoners in de kuststreek kunnen uitwijken naar schuilplaatsen als een cycloon zich aandient. Bij de opdracht zijn ook andere ministeries betrokken, waaronder bosbeheer, waterwegen en transport, want in Bangladesh moeten klimaatmaatregelen in coördinatie met andere ministeries worden afgestemd.

Opdracht in vier delen

LGED is verantwoordelijk voor lokaal (ruraal) beleid en de inrichting van lokale infrastructuur (gebouwen, water, wegen en bruggen). Het is een van de grootste overheidsorganisaties in Bangladesh met ongeveer dertien-

duizend stafleden; zeshonderd op het hoofdkantoor in Dhaka en meer dan twaalfduizend op lokale vestigingen. De organisatie is vergelijkbaar met ons ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De opdracht waaraan ik werk is in vier delen opgeknipt. Het eerste betreft de ontwikkeling van een kennisstelsel (IT). Het tweede deel is de herziening en revisie van (ingenieurs)richtlijnen

en handboeken en de ontwikkeling van een checklist die ingenieurs kunnen nalen bij het beoordelen en ontwerpen van nieuwe projecten. Deze checklist zal worden gekoppeld aan een elektronisch besluitvormingshulpmiddel met klimaatdata en klimaatprojecties. Het derde deel betreft de ontwikkeling van trainingen om met de nieuwe gereedschappen om te gaan en van een systematisch proces van 'leren van geïmplementeerde projecten' (*lessons learned*). Het vierde deel is de fysieke inrichting van deze 'kennisafdeling' met staf en financiële middelen.

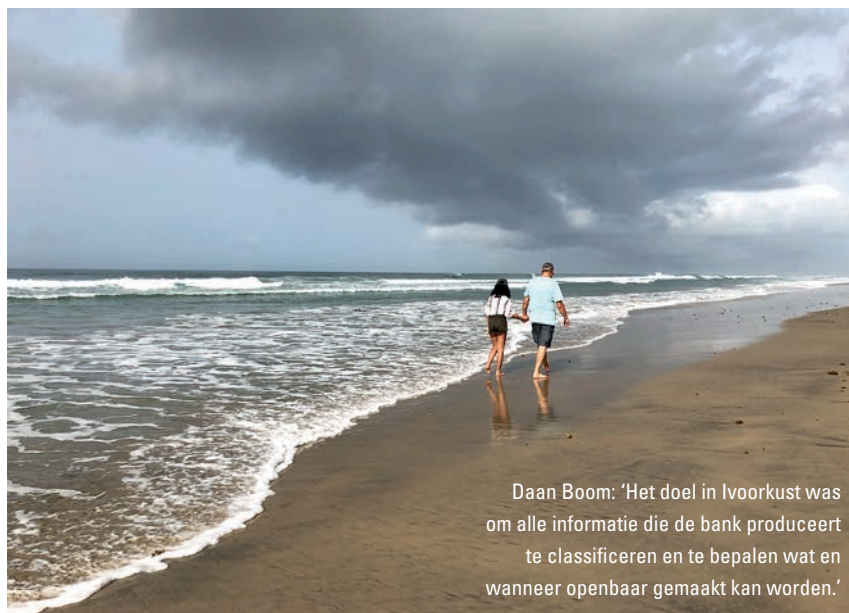
Kennisstelsel opzetten

Het op te zetten kennisstelsel bestaat op zichzelf weer uit drie componenten. Ten eerste betreft het de ontwikkeling van een elektronische bibliotheek – met richtlijnen, bouwverordeningen en handleidingen – en enkele aanvullende functionaliteiten zoals de inrichting van een klimaatwiki en een expertise directory. Een tweede aspect van het kennisstelsel is ervoor zorgen dat de toegankelijkheid tot klimaatdata wordt geoptimaliseerd. De derde component is het best te omschrijven als een functionaliteit waarin de staf kan leren. Hier valt toegang tot e-learningmaterialen onder, maar ook de opzet van sector- (wegen) en thematische (gender) discussiegroepen (*community of practices*).

De bouw en de inrichting van het tech-

Met het gezin in New York.

Daan Boom: 'Het doel in Ivoorkust was om alle informatie die de bank produceert te classificeren en te bepalen wat en wanneer openbaar gemaakt kan worden.'

nische kennissysteem zijn niet zo'n probleem, want het aanbod van standaard kennissystemen is voldoende om een keuze uit te maken. De grootste uitdaging is dat het gebruikt gaat worden. Immers, op dit moment is er geen kennissysteem, en veel processen, waaronder dossieropbouw, zijn nog steeds op papier gebaseerd. De transitie van papier naar digitaal is al spannend, maar dat geldt eveneens voor het verbeteren van de technische capaciteiten van de staf om het kennissysteem voor de besluitvorming in te zetten.

Kennismanagement is nieuw voor deze overheidsorganisatie in Bangladesh. De inrichting is klassiek overheid en gebaseerd op de indeling van Max Weber (1864-1920). Het management van het departement is zich echter bewust van de beperkingen van kennisdeling in overheidsorganisaties en is van goede wil om de informatie-uitwisseling tussen de verschillende infrastructuurdivisies te verbeteren.

Werken in coronatijd

Ik vind de opdracht uitermate interessant. Het onderwerp klimaat is een passie, en het werk voer ik uit samen met drie andere internationale specialisten en twintig lokale medewerkers. Ik word geacht te adviseren en richting te geven aan de uitvoering, maar de lokale staf moet implementeren. Dat is niet makkelijk in deze tijd van thuiswerken. Wij hebben uiteraard

in de opzet en de uitvoering van deze opdracht te maken (gehad) met de corona-uitdaging en periodieke kantoorsluitingen toen de besmettingen in Dhaka piekten. Dus Teams en Zoom zijn aan de orde van de dag om de vier werkgroepen aan te sturen.

Het uitzicht vanaf mijn thuiswerkplek is fraai. Ik kijk uit over een park en regelmatig zit er een exotische vogel op mijn balkon. Aan de andere zijde van het appartement stroomt een rivier met heel veel vissen die borrelend zuurstof tanken en op datzelfde moment een prooi zijn voor roofvogels.

ADKAR-model bij implementatie

Ik probeer afwisselend twee maanden in Dhaka te zijn en drie maanden thuis in Manilla. Uit de ervaring en de gesprekken die ik met opdrachtgevers heb, blijkt dat zij de kwaliteit van Nederlandse informatiespecialisten kunnen waarderen. Niet alleen hun technische knowhow, maar ook hun kennis van kennismanagement. Immers, de overheid is bij uitstek een kennisintensieve organisatie. De meeste professionele organisaties hebben een kennismanagementplan. Ik merk echter dat dit minder het geval is bij overheidsorganisaties, hoewel ik wel verbetering bespeur, maar dan vooral internationaal. In Nederland zie ik het nog niet zo, maar misschien heb ik de Nederlandse ontwikkelingen niet helemaal goed in het vizier.

'Uit ervaring en de gesprekken die ik met opdrachtgevers heb, blijkt dat zij de kwaliteit van Nederlandse informatiespecialisten kunnen waarderen'

Mijn ervaring is dat het inrichten van een kennis- en lerende organisatie minimaal vijf tot zeven jaar vergt. Dat is een lang proces, en bovendien worden vooraf niet altijd goed de doelen of uitkomsten gedefinieerd, waardoor de resultaten niet altijd goed zichtbaar zijn. De onduidelijkheid over wat kennismanagement nu eigenlijk precies is, speelt ook een rol in de acceptatie ervan in organisaties.

In de implementatie van kennismanagement val ik meestal terug op het praktische ADKAR-model (Awareness, Desire, Knowledge, Ability en Reinforcement). De A en D lopen momenteel, in dit najaar beginnen we met de K en A. Onderdeel daarvan is de oplevering van het kennismanagementsysteem en de interactieve workshops. Dit laatste in samenwerking met kennisinstituten in Bangladesh en in Europa.

Mijn opdracht loopt tot 2023, daarna moet de lokale staf het kunnen overnemen. Gedurende het werk kom ik veel problemen tegen, maar gelukkig kan ik terugvallen op vrienden in Nederland. Niet altijd per Zoom, maar ook tijdens bezoek. We kunnen wel whatsappen en videobellen, maar een informele babbel op een terrasje is voor mij nog altijd het optimale kennisuitwisselingsmodel.

Met dank aan het Amsterdam Informatie Netwerk (AIN).

<

Een 'infologische' kijk op de toeslagenaffaire

Wat was er mis met het HIS?

De toeslagenaffaire houdt de gemoederen al enige tijd bezig, met een belangrijke rol voor 'het informatiesysteem' en de mensen die het gebruiken. Ronald Paans en Eli de Vries doken in het Huursubsidie Informatie Systeem (HIS), laten zien waar verkeerde afslagen zijn genomen en hoe het wellicht anders kan.

Ronald Paans

Directeur van Noordbeek IT Audit, Compliance & Advisory, emeritus hoogleraar aan de postgraduate opleiding IT Audit, Compliance & Advisory aan de Vrije Universiteit in Amsterdam

Eli de Vries

Bedrijfskundige, specialist op het gebied van EDP-Auditing; promoveerde bij Ronald Paans op 'Management van ICT'

De overheid heeft een aantal instrumenten tot haar beschikking om noodzakelijk geachte doelen te bereiken. Hierbij kun je denken aan wet- en regelgeving, het realiseren van faciliteiten en het verstrekken van subsidies. Wet- en regelgeving omvat een diversiteit aan onderwerpen, zoals wetten voor verkeersveiligheid, onderwijs en huursubsidie. Bij het realiseren van faciliteiten kun je denken aan scholen, sportlocaties, parken en wegen. Subsidies kunnen voor een veelheid aan doelen worden verstrekt, zoals huur, zorg en kinderopvang. Na de Tweede Wereldoorlog nam de bevolkingsomvang in Nederland snel toe. Dit leidde in de jaren zestig van de vorige eeuw tot een groot woningtekort en tot stijgende huren – huur-

prijzen die sneller omhooggingen dan de lonen. Met extreme situaties tot gevolg. De overheid besloot daarop om mensen die in de knel raakten te helpen. Daartoe voerde ze in 1965 de huursubsidie in. Om de hieraan verbonden administratie te ondersteunen werd het Huursubsidie Informatie Systeem (HIS) opgetuigd. Burgers konden hun aanvraag indienen bij het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), dat zorgde voor de afhandeling en uitbetaling van de subsidie.

Explosieve stijging gerechtigden

Het HIS werd in eerste instantie voor een beperkte groep gerechtigden gebouwd. Dit gebeurde met technieken en methoden die in de jaren zestig van de vorige eeuw gangbaar waren.

‘De motivatie voor herbouw van het systeem onder de vierhonderd VROM-medewerkers was bijzonder laag’

Cobol was de programmeertaal, de gebruikte database was geschikt voor circa zestigduizend gerechtigden en de gebruikersinterface was er een die hoorde bij de ICT uit die tijd. Omdat het aantal aanvragers van de subsidie explosief steeg, was na enkele jaren vernieuwing van de database nodig. De overheid koos toen voor een Database Management Systeem (DBMS) dat geschikt was voor enkele honderdduizenden gerechtigden. Toen na enige tijd ook dit niet toereikend bleek, stapte ze over op een DBMS dat geschikt was voor een miljoen gerechtigden. Regelmatig vond onderhoud plaats aan het systeem vanwege veranderingen in de regelgeving, toename van het aantal aanvragers, groei van het aantal behandelaars en vernieuwing van de technologie,

waaronder upgrades van hardware en software.

Het proces kenmerkte zich in die tijd door een jaarlijkse aanvraag op papier die de gerechtigde moest indienen. Bij iedere aanvraag moest hij of zij de gegevens over het inkomen van het voorgaande jaar verstrekken. Na vaststelling van de subsidie kreeg de gerechtigde het geld dan uitgekeerd. In het kader van het jaarlijkse onderhoud besloot de overheid op een zeker moment dat rechtstreekse uitbetaling van de subsidie aan de woningcorporatie de voorkeur had. Het systeem werd daarop aangepast, en ook de gebruikersinterface werd stapsgewijs gemoderniseerd.

Nieuw of herbouw systeem?

In 2000 besloot de overheid om het

proces te digitaliseren en de toegekende huursubsidie automatisch te continueren; de aanvrager moest zijn gegevens digitaal gaan invoeren. Ook wilde ze het HIS geschikt maken voor andere inkomensafhankelijke subsidies. Volledige nieuwbouw achtte ze hiertoe noodzakelijk. Dit bleek echter lastiger en langduriger dan gedacht. De toenmalige staatssecretaris van VROM deed de Tweede Kamer tweemaal een toezegging dat de herbouw op afzienbare termijn klaar zou zijn, maar dit kon niet worden waargemaakt.

Er is toen een onderzoek uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre herbouw een realistische optie zou zijn. Hieruit kwam naar voren dat de motivatie onder de vierhonderd VROM-medewerkers, belast met de uitvoering van de huursubsidie, bijzonder laag was. Ze zagen herbouw als een ernstige bedreiging van hun positie, omdat de functionaliteit van het HIS zou worden uitgebreid en de doelmatigheid zou worden vergroot. Bovendien waren er zeer weinig medewerkers beschikbaar die voldoende ervaring met projectmanagement hadden om de trajecten in het kader van de herbouw te leiden.

De vereiste nieuwe functionaliteit is toen apart gebouwd en aan het HIS toegevoegd. Op deze wijze werkte het naar behoren, maar was het niet in staat ook andere inkomensafhankelijke subsidies te ondersteunen.

Overdracht aan Belastingdienst

In 2005 besloot de overheid om de huursubsidie aan de Belastingdienst over te dragen. De Belastingdienst had alleen geen behoefte aan overname van het HIS, maar wilde slechts de gegevens van de subsidiegerechtigden. De huursubsidie werd verricht vanuit de bestaande architectuur. Het karakter van de Belastingdienst is echter gericht op het innen van belastingen en niet op het verstrekken van toeslagen. Dit laatste bleek dan ook een lastige zaak.

In de oude opzet bij het ministerie van VROM waren vierhonderd personen betrokken bij de uitvoering van de huursubsidie. Het HIS was hierbij de

‘Een genuanceerde uitvoering van subsidie-regelingen is mensenwerk; je kunt dit maar beperkt overlaten aan digitale systemen’

ruggengraat van de activiteiten. Alle relevante gegevens waren hierin opgenomen, en voortdurend vond toetsing plaats of het systeem correct werkte. Deze nauwgezetheid streefde de Belastingdienst wel na, maar dit was niet eenvoudig te bereiken. Slechts door inzet van extra menskracht was het mogelijk de huursubsidie uit te voeren. In de jaren die volgden kwamen er meer inkomensafhankelijke regelingen, zoals de zorgtoeslag en de toeslag voor kinderopvang. De Belastingdienst moest voor de uitvoering van deze regelingen nieuwe systemen optuigen.

Technische en administratieve misverstanden

Het berekenen en toekennen van inkomensafhankelijke toeslagen voor huur, zorg en kinderopvang is complex. Het betreft namelijk een zeer groot aantal gerechtigden met uiteenlopende achtergronden. Daardoor ontstaan makkelijk technische en administratieve misverstanden. In de afgelopen jaren blijken tienduizenden burgers ten onrechte te zijn beschouwd als fraudeur. Terugbetaling van verstrekte toeslagen was hiervan het gevolg. Dit is uiteraard zeer ongewenst. Het is echter

‘Wat het HIS laat zien, is dat herbouw van legacy-systemen die al tientallen jaren bestaan, ondanks jaarlijks zorgvuldig onderhoud, vrijwel onmogelijk is’

een eigenschap van geautomatiseerde systemen dat deze vasthouden aan eenmaal gegeven instructies. Hiervan blijkt dan lastig af te wijken. Een genuanceerde uitvoering van subsidie-regelingen is mensenwerk; je kunt dit maar beperkt overlaten aan digitale systemen.

Conclusies

Het HIS heeft na de invoering van de huursubsidie in 1965 een cruciale rol vervuld om adequate uitvoering van de Huursubsidiewet door het ministerie van VROM mogelijk te maken. Bij de overdracht van de huursubsidie in 2005 van VROM naar de Belastingdienst had overname van het HIS door de Belastingdienst kunnen bijdragen aan een goede uitvoering van de huursubsidie. Dit is echter niet gebeurd, waardoor op omvangrijke wijze extra middelen moesten worden ingezet om de huursubsidie te kunnen faciliteren.

Het HIS ondersteunde de subsidieverlening voor een te hoge huur. Dit systeem was waarschijnlijk ook bruikbaar geweest voor andere inkomensafhankelijke regelingen en had daarom als uitgangspunt kunnen dienen voor de digitale ondersteuning

van de uitvoering van de zorgtoeslag en de kinderopvangtoeslag, maar helaas is dat niet gebeurd.

Wat het HIS laat zien, is dat herbouw van legacy-systemen die al tientallen jaren bestaan, ondanks jaarlijks zorgvuldig onderhoud, vrijwel onmogelijk is. Er is sprake van een intense weerstand bij de mensen die dagelijks met het systeem werken: toepassing van actuele technische faciliteiten maakt meer functionaliteit en grotere doelmatigheid mogelijk, en de betrokkenen zien dit als een ernstige bedreiging van hun positie.

Gedurende de levensduur van het HIS – bijna veertig jaar – is het aantal gerechtigden van zestigduizend gegroeid tot miljoenen. De overheid had deze sterke toename tijdig moeten onderkennen en maatregelen moeten nemen om dit te reduceren.

Oplossing uit een andere hoek

Oplossing zou beter uit een andere hoek kunnen komen. Je kunt je afvragen of het zinvol is om alle toeslagen uit te rekenen tot twee cijfers achter de komma. Het is ook voorstelbaar dat er een substantiële verhoging plaatsvindt van het minimumloon. Als dit gebeurt, is er wellicht weinig reden voor het continueren van het toeslagenstelsel zoals dat vandaag de dag bestaat. Sommige politieke partijen hebben een dergelijk voorstel in hun programma opgenomen. Het is uiteraard de vraag of zo’n idee ook onderdeel wordt van een regeerakkoord. Realisatie is onder andere mogelijk door verhoging van de belastingvrije voet. Als dit onvoldoende effect heeft, kan feitelijke aanpassing van het minimumloon nodig zijn. Dit leidt weliswaar tot hogere loonkosten, maar daar staat een besparing op kosten van toeslagen tegenover. Kinderopvang zou de overheid kosteloos kunnen aanbieden, evenals dit het geval is met onderwijs op scholen. Op deze wijze zou bureaucratie worden voorkomen en zouden burgers in staat worden gesteld naar eigen inzicht en zonder bemoeienis van het rijk uitgaven te doen op een manier die volgens die individuele burgers verantwoord is.

<

CURSUSAGENDA

GO opleidingen

2021

NOVEMBER DECEMBER

16/11 DISRUPTIVE TECHNOLOGIES AND NEW SKILLSETS
IN LIBRARY 4.0 (ENGELSTALIG, AVONDCURSUS)

18/11 CUSTOMER JOURNEY

19/11 TOEGEPASTE DATA SCIENCE & MACHINE LEARNING

22/11 ADVANCED PATENT INFORMATION COURSE GAAT DOOR

25/11 AVG & ARCHIEVEN GAAT DOOR

25/11 ENCODED ARCHIVING DESCRIPTION (AED)

26/11 INTRODUCTIE KNOWLEDGE GRAPHS

26/11 ZOEKEN VAN BEELD & GELUID

29/11 KLANTGERICHTE E-MAILS SCHRIJVEN

01/12 INTERNET ZOEKEN (BASIS)

03/12 VISUALISEREN VAN KENNIS

03/12 ONLINE PRESENTEREN

14/12 MARKETING VAN INFORMATIEDIENSTEN GAAT DOOR

14/12 LINKED OPEN DATA

Van open informatie tot mensgerichte AI

In coronatijd was het niet mogelijk om fysiek bijeenkomsten bij te wonen, maar digitaal kon je je hart meer dan ophalen. Uit alle mogelijke hoeken werden webinars aangeboden die je – veelal gratis – kon volgen. Langzaam komen nu ook de *good old live events*, al dan niet hybride, weer van de grond. IP licht er twee uit.

‘Een overheid controleren is lastig als informatie niet vindbaar is’

Het is een belangrijke dag – 28 september. Al lijkt die dit jaar toch wel enigszins geruisloos te zijn voorbijgegaan. We hebben het over de International Day for Universal Access to Information, eerder bekend als de Right to Know Day. Een dag om aandacht te besteden aan het recht op toegang tot informatie. Iets wat ons allemaal aangaat, maar zeker ook de Nederlandse overheid. Dat weet ze inmiddels zelf ook heel goed; met affaires op de hielen heeft ze intussen menig initiatief opgetuigd om de informatiehuishouding (digitaal) op orde te krijgen. De Alliantie Open Overheid is zo’n voorbeeld hiervan.

Logisch voor deze netwerkorganisatie om op 28 september een bijeenkomst te organiseren met de titel ‘Toegang tot informatie: een recht, geen gunst’, waar sprekers hun licht laten schijnen op het onderwerp. Zoals Lousewies van der Laan, voormalig-D66-politicus en nu directeur van Transparency International. Zij houdt een pleidooi voor aandacht voor de ongelijkheid als het gaat om toegang tot informatie. Zo schetst ze dat bedrijven met veel geld voor dure lobby vaak meer toegang hebben dan kleine organisaties. ‘Lobbygeweld’, noemt ze dat. ‘Terwijl het de bedoeling is dat beleid wordt gemaakt met gelijke toegang. Leg daar-

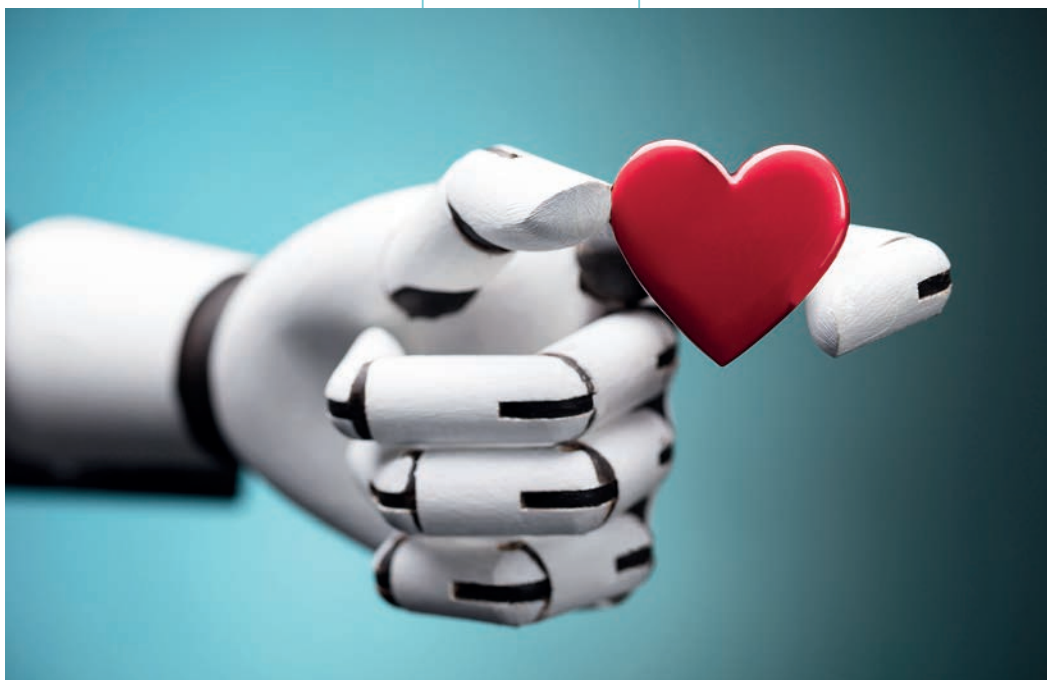
om de looper uit voor kleine organisaties.' Ook doet ze een oproep om de agenda's van bewindslieden openbaar te maken.

Een andere prioriteit van Transparency International is de bescherming van klokkenluiders. Van der Laan stelt dat 'het hebben van een veilige meldcultuur essentieel is voor het werkplezier en om misstanden naar buiten te brengen'. Ze benadrukt ook dat het herstellen van vertrouwen in de democratie een samenspel is van onder andere toegang tot informatie, transparantie en bescherming van klokkenluiders.

Actieve openbaarmaking

Dat de overheid haar eigen informatie-zaakjes op orde moet hebben, en dat vaak niet heeft, bleek al jaren geleden uit het rapport *Een dementerende overheid* van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, en ook uit de treurige 2.0-update van begin dit jaar. Onderzoeksjournalisten Birte Schohaus en Bas van Beek schreven er recent over voor *Follow the Money* in hun artikel 'Overheid laat haar geheugen vastlopen in digitale chaos'. Zij benadrukken tijdens de bijeenkomst dat journalisten alleen met goede toegang tot informatie de overheid kunnen controleren. Het vervelende is dat dit informatiebeheer door ambtenaren vaak wordt gezien als last. Jammer, vinden ze, want een betere informatiehuishouding helpt ook ambtenaren.

Daarnaast uiten de twee hun zorgen over actieve openbaarmaking: 'Wat wij de laatste tijd zien, is dat actieve openbaarmaking wordt ingezet om grip te krijgen op Wob-verzoeken. De overheid houdt zo de regie over welke informatie openbaar wordt. Door Wob-verzoeken niet te behandelen, wordt de verzoeker niet meer centraal gezet. Het gevolg? De journalistiek komt buitenspel te staan. Journalisten kunnen zo bijvoorbeeld niet controleren of de in-

koop van mondkapjes correct was, of kunnen niet desinformatie ontcrachten met feiten van het ministerie.'

Openheid vereist heldere taal

Ook biedt de bijeenkomst verdieping tijdens deelsessies en twee afsluitende presentaties. De eerste behandelt het nut van duidelijke communicatie voor meer openheid. Om zo veel mogelijk inwoners maar ook ambtenaren te betrekken, is heldere taal onmisbaar. 'Hoe duidelijk waren wij vandaag? Welke woorden moeten we echt niet meer gebruiken?' Lodewijk van Noort (Direct Duidelijk, gemeente Den Haag) blik terug op de bijeenkomst en constateert dat er vaak een taalniveau werd gebezigd dat niet begrijpelijk is voor iedereen, namelijk B2 of C1 in plaats van het gewenste taalniveau B1. Woorden of woordcombinaties die in de ongewenste categorie vallen zijn uitrollen, frontlinie, zaakgericht werken en contact aan de voorkant.

Thomas Zandstra (afdelingshoofd Democratie, ministerie van BZK) reflecteert tot slot op de bijeenkomst en vooral op de deelsessie 'Dilemmagespreken: in gesprek over openbaarheid'. Daarin werd gesproken over begrip voor elkaar: 'Zowel ambtenaren als journalisten zijn onmisbaar en dragen bij aan de democratie en aan het verder brengen van Nederland', stelt hij.

'Het herstellen van vertrouwen in de democratie is een samenspel van toegang tot informatie, transparantie en bescherming van klokkenluiders'

'Gedeeld eigenschap is de sleutel tot succes bij AI'

CP | Platform voor de InformatieSamenleving gaat tijdens een zogeheten deelnemersspecial in op 'mensgerichte en verantwoorde AI', het veilig en ethisch verantwoord gebruiken van deze sterk opkomende technologie. Daarbij geven Maarten de Rijke, hoogleraar AI and Information Retrieval aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van het Innovation Center for Artificial Intelligence (ICAI), en Marietje Schaake, international policy fellow bij het Institute for Human-Centered Artificial Intelligence van Stanford University en voormalig D66-politicus, hun visie op het thema.

De Rijke: 'Enige jaren geleden is gestart met een nieuwe aanpak en hierbij was het uitgangspunt: er gebeurt te weinig in Nederland op het gebied van AI. Deze technologie kan helpen bij het aanpakken van een aantal grote maatschappelijke uitdagingen, maar hoe dan? Door talent centraal te stellen

en te leren door te doen. Dit gebeurt nog te weinig. Er moet een gedeelde agenda worden opgesteld waarin overheid, universiteiten en bedrijfsleven samenwerken om dit te bewerkstelligen. Gedeeld eigenaarschap is de sleutel tot succes bij AI.'

Betrouwbaarheid

Om de uitkomsten van AI betrouwbaarder en de ontwikkeling op lange termijn duurzamer te maken, is in de afgelopen drie jaar een groot innovatieprogramma ontwikkeld met 28 labs, gefinancierd vanuit de NWO, vervolgt De Rijke. 'Binnen deze labs werken ongeveer vijfhonderd promovendi mee aan de ontwikkeling van AI op verschillende maatschappelijke thema's, zoals health, retail, voeding en vervoer. Het gaat om zowel de intrinsieke betrouwbaarheid van technologie en de mens als de extrinsieke betrouwbaarheid van de output, de resultaten. Daarin staat het mensgerichte dus centraal, ook door het zachte begrip mensgerichte AI te vertalen naar algoritmes.'

Machtsverschuiving

Volgens Schaake is er sprake van een machtsverschuiving: 'AI is een machtige technologie. Ondanks de intentie om de ontwikkeling ervan open te doen, is er verschil tussen wie er voordeel uit kan halen. Denk aan OpenAI dat door Microsoft werd overgenomen waarna veel wetenschappers weggingen. Menig AI-aspect is echt politiek. Hoe werkt gedeeld eigenaarschap nu precies? Bij Stanford zien we dat we grote spelers nodig hebben omdat die over de data en de algoritmes beschikken – en daar werken alleen bedrijfs-wetenschappers en geen academische wetenschappers. Om voldoende data en rekencapaciteit te hebben en voldoende talent binnen te halen, moet je een grote speler in de markt zijn. Immers, alle voornoemde middelen vergen veel budget. In de VS kan alleen met de grootste (lees rijkste) universiteiten een evenwichtige samenwerking tot stand komen.'

Hoe gaat dat in Nederland?, vraagt Schaake. 'Er zijn hier nationale rekencapaciteiten waarvan ie-

'AI is een machtige technologie. Ondanks de intentie om de ontwikkeling ervan open te doen, is er verschil tussen wie er voordeel uit kan halen'

deren gebruik kan maken', antwoordt deze. 'Als er modellen zijn gegenereerd, worden ze meestal wel gedeeld. Je ziet dat de markt weg beweegt van *supervised learning*. De agenda verschuift.'

Autonomie is essentieel

De gemiddelde mens komt steeds vaker in contact met AI-technologieën, stelt Schaake. 'De vraag is of dit ook bij hen bekend is. In hoeverre kunnen zij hun eigen besluitvorming behouden over het gebruik van data en dataverzameling bij de inzet van deze technologieën?' De Rijke: 'Het begint bij kennis. Weten wat je in huis hebt of haalt, en welke processen er draaien. Dat geeft autonomie en is essentieel voor het maken van een weloverwogen keuze. Dit vergt talent bij de wetenschap, maar ook bij overheidsorganisaties en de Tweede Kamer, en dat is niet altijd evident. Hoe bouw je, operationaliseer je en reflecteer je op AI? Dat is de sleutel, en dan zijn enkel toezichtmodellen niet genoeg.' Hoe breed is die autonomie?, vraagt Schaake. Er zit namelijk geen hekje om Nederland. 'Dat klopt,' reageert De Rijke, 'maar je kunt wel hekjes plaatsen om specifieke zaken, zoals datamodellen en spelregels rondom toezicht in Europese context, ethisch en juridisch. Als Europa meer haar tanden laat zien, kunnen we veel winnen ten opzichte van de VS en China.'

Angst voor AI

Is het niet nodig om als Nederland een specifiek AI-domein te pakken en daarop te specialiseren, luidt de vraag vanuit het ECP. De Rijke: 'Het gaat niet om een wedstrijd wie de beste is. Veel technologie is overkoepelend in te zetten voor meerdere domeinen. Je moet niet willen dat het wiel op tien verschillende plekken opnieuw wordt uitgevonden. Juist door open source te ontwikkelen kan dubbel werk worden voorkomen.' Schaake: 'Er heerst veel angst rondom AI. Het is belangrijk dat vanuit de politiek het vertrouwen wordt geschept in de ontwikkeling van deze technologie. Dan wordt er ook automatisch meer geïnvesteerd en volgt er een positieve impuls. Dus als de minister van Defensie een speech geeft, moet dat ook gaan over cyber en AI. Dat doen haar collega's in Frankrijk en Duitsland namelijk ook.'

Verder is volgens haar een bredere opleiding nodig om goed talent voort te brengen. 'Artificial intelligence moet in alle opleidingen worden gedoceerd, niet alleen in de technische.' De Rijke: 'Er zijn de afgelopen tijd te weinig informaticastudenten. Hier is een impuls nodig, en nu is het ook belangrijk om voldoende studenten op andere studies te krijgen. De behoefte is er in elk geval.'

**KB
ONDERZOEKS-
KRONIEK**

**GELEZEN
+
DIGITRENDS
+
VERENIGINGEN
+
LIFEHACKING
+
FAVORIETEN**

‘Platform ai.nl van start’

**Het wil ‘kennis bieden op een laagdrempelige manier,
zodat iedereen kan profiteren van de kansen
die kunstmatige intelligentie te bieden heeft’, aldus
een bericht op informatieprofessional.nl.**

[@informatieprofessional](https://www.facebook.com/informatieprofessional)

[@IPnieuws](https://twitter.com/IPnieuws)

[linkedin.com/company/informatieprofessional](https://www.linkedin.com/company/informatieprofessional)

UITZOEKASSISTENTIE VAN DE DEMOSAURUS

Wat als een op AI gebaseerd programma je gaat helpen bij ingewikkeld uitzoekwerk? Werk dat heel zorgvuldig moet gebeuren en waar jij vele uren training en ervaring in hebt? Dan moet zo'n programma wel betrouwbaar zijn.

De KB bewaart alle fysieke en digitale titels die in en over Nederland verschijnen. Een heel team van titelbeschrijvers verwerkt duizenden titels per jaar. Een specialistisch werkje waarbij per titel minimaal 25 velden met metadata worden toegevoegd. Vanuit de afdeling Onderzoek kijken we of we dit proces met behulp van artificial intelligence (AI) kunnen ondersteunen.

We ontwikkelen daarvoor de Demosaurus. Deze tool helpt bij het invullen van twee lastige velden. Ten eerste het toevoegen van trefwoorden aan de titel, zodat de klant later makkelijker kan vinden wat hij of zij zoekt. Ten tweede het koppelen van een unieke auteur aan de auteursthesaurus, het thesaureren. Dat wordt vooral ingewikkeld als de auteur een veelvoorkomende naam heeft zoals Jansen of De Vries. Een auteursnaam als J. Jansen krijgt bijvoorbeeld meer dan 250 hits. Dan is het een hele uitdaging om de juiste koppeling te

maken. De Demosaurus vergelijkt auteurs van al eerder beschreven titels met de nieuwe titel en geeft aan wat de meest waarschijnlijke match is.

We vinden het belangrijk dat de catalogiseerder de uiteindelijke keuze maakt. De Demosaurus genereert een lijst met suggesties met de meest waarschijnlijke auteurs en trefwoorden. De uitdaging is om de tool zo te maken dat de beste suggesties zo goed mogelijk scoren.

De tool zelf ervaren

Omdat we uiteraard input van

onze gebruikers nodig hebben, deden we recent een gebruikers-test. We stelden daarbij ook vragen aan de catalogiseerders over wanneer ze de tool willen gebruiken. Een van de testers, die dit werk al jaren doet, verwacht niet dat de Demosaurus haar werk makkelijker zal maken en denkt het niet veel te gaan gebruiken. Twee anderen willen de tool vooral inzetten bij echt lastige gevallen. Weer een andere catalogiseerder is zo enthousiast dat ze de Demosaurus standaard open wil hebben staan; zij verwacht dat ze met de tool haar werk een

stuk sneller kan doen.

Wat alle catalogiseerders gemeen hebben, is dat ze graag een betrouwbare tool willen. Dit zou hun het vertrouwen geven dat ze nodig hebben om de tool ook echt te gaan gebruiken. Die betrouwbaarheid krijg je niet alleen met goede testresultaten, maar vooral ook door de tool zelf te ervaren.

In de rubriek 'KB Onderzoekskroniek' beschrijven medewerkers van de afdeling Onderzoek van de Koninklijke Bibliotheek hun resultaten, trends en vondsten.

Trainingsset uitbreiden

Naast input uit de gebruikerstest kregen we die ook door over de schouder van de testers mee te kijken terwijl zij in onze testomgeving aan de slag gingen. Zo konden we bijvoorbeeld zien hoe zij zich de eerste keer door de tool bewogen. We leerden hiermee wat wel en niet werkt, en hoe we de Demosaurus verder kunnen verbeteren.

Onze pilot richt zich op dit moment nog specifiek op kinderboeken. In de komende periode gaan we onze trainingsset uitbreiden en trainen we de algoritmes verder voor nog betere scores. <

Dorien Haagsma

Coördinator Vernieuwing op de afdeling Digitalisering en Documentverwerking bij de Koninklijke Bibliotheek

DE CREATIE VAN ZELFBEWUSTE MACHINES

De mogelijkheid van kunstmatig zelfbewustzijn in historisch perspectief | Gerben Stavenga | Eburon | paperback 9789463013703 | € 19,50 | 110 pagina's

Zal de stormachtige ontwikkeling van AI uitlopen op de creatie van machines die, net als de mens, van zichzelf bewust kunnen zijn? De beantwoording van die vraag vereist inzicht in het zelfbewustzijn van de mens, in de structuur die daaraan ten grondslag ligt. Gerben Stavenga, tot zijn pensioen wetenschapsfilosoof aan de Rijksuniversiteit

Groningen, verkent dit thema aan de hand van een relationele systeemtheorie. Hij probeert ook antwoord te vinden op wat het 'moeilijke probleem van bewustzijn' wordt genoemd: 'how mind can arise from matter'. Dat de oude droom om een kunstmatige mens te creëren zo gerealiseerd lijkt te kunnen worden, roept de vraag op wat de betekenis is van deze uitzonderlijke ontwikkeling in het licht van de gehele geschiedenis van mens en wereld, aldus Stavenga. Ook daar geeft hij antwoord op. <

Tip voor een boek, onderzoek, paper of ander geschreven werk dat interessant zou kunnen zijn voor collega-IP'ers? Laat het weten via redactie@informatie-professional.nl.

EINDE DISCUSSIE

Leiderschap door dialoog | Roland de Bruijn, Fons Trompenaars | Boom uitgevers | paperback 9789024446018 | € 23,50 | e-book 9789024446025 | € 17,95 | 208 pagina's

Iedere dag gaan we allerlei gesprekken met elkaar aan. Stuiten we op een meningsverschil, dan verzandt zo'n gesprek al gauw in een vruchteloze discussie. Herkenbaar? Voor Roland de Bruijn en Fons Trompenaars wel. Zij vinden dat er te veel

kansen blijven liggen als we maar blijven discussiëren en niet écht de dialoog aangaan. Om van de discussie een productieve dialoog te maken ontwikkelden ze Dialogue to Synergize (D2S). De auteurs beloven dat D2S je leert hoe je tijdens gesprekken de regie neemt, hoe je verschillende standpunten onderzoekt (ook die van jezelf) en hoe je tegenstellingen verenigt om zo tot een productievere samenwerking te komen. <

GEZOCHT: HOFNAR

Reflectie voor leiders en leidinggevend | Juri Hoedemakers | Haystack | paperback 9789461264466 | € 20 | e-book 9789461264800 | € 15 | 224 pagina's

Het is gevaarlijk om alleen jaknikkers om je heen te verzamelen. Want wie houdt je dan een spiegel voor? Voor de broodnodige reflectie heb je kritische mensen nodig, ofwel een hofnar, vindt Juri Hoedemakers (a.k.a. Drs. Hofnar) die zich tijdens een master aan de Erasmus Universiteit verdiepte in het belang van de hofnar in moderne organisaties. De hofnar was eeuwenlang degene die het reflectieve vermogen van de koning vergrootte, dus daar kunnen we wat van leren. In het boek geeft de auteur tips en praktische handvatten om het reflectieve vermogen van jezelf en de mensen om je heen te verbeteren. <

ECHT NEP

Spelen met de realiteit in tijden van AI, deepfakes en de metaverse | Menno van Doorn, Sander Duivestijn, Thijs Pepping | Bot uitgevers | paperback 9789083069692 | € 22,99 | e-book 9789083069630 | € 12,99 | 312 pagina's

Manipulatie, beïnvloeding en desinformatie zijn van alle tijden. Mensen hebben altijd de behoefte gehad om te spelen met de realiteit, maar niet eerder kon dat zo makkelijk en geloofwaardig als nu. De vraag is hoe we grip houden op de

informatiesamenleving nu kunstmatige intelligentie zich met het manipulatiespel gaat bemoeien. In tegenstelling tot de meeste boeken over vervagende realiteiten kijkt *Echt Nep* verder dan de angstscenario's, zo beloven Menno van Doorn, Sander Duivestijn en Thijs Pepping, die trendanalisten zijn bij VINT, onderdeel van Sogeti. Aan de hand van 'inspirerende herstelverhalen en een nieuwe realiteitsethiek' schetsen ze een gouden toekomst voor de 'echt-nep-wereld'. <

INTUÏTIEF ZOEKEN EN VINDEN

Google is bezig met een nieuwe update: Google MUM. Hiermee wil het techbedrijf antwoorden geven op vervolgvragen die de gebruiker mogelijk heeft over zijn of haar zoekopdracht. Dit moet op zoekresultaatpagina's meer diepgang opleveren over een zoekonderwerp.

Google MUM (Multi-task Unified Model) is een AI-oplossing van Google die duizend keer krachtiger zou zijn dan de Google BERT-update. Met Google MUM gaat Google proberen om een zoekvraag te beantwoorden als er niet een simpel antwoord te geven valt. Bijvoorbeeld wanneer een woord meerdere betekenissen heeft, of een woord op verschillende manieren kan worden begrepen.

In vergelijking met Google BERT begrijpt Google MUM content nog beter, zowel de zoekvraag als de context van content en de content zelf. Dit doet het door krachtige combinaties van content te maken. Zoekresultaten kunnen bestaan uit combinaties van tekst, foto's en video's. Daarnaast is Google MUM getraind om informatie in meer dan 75

talen te begrijpen en te communiceren. Hierdoor kan Google putten uit een veel grotere bak met data om de gebruiker zo goed mogelijke informatie voor te schotelen. Google MUM is hiermee een complexe en uitgebreide opvolger van Google BERT die erop gericht was de zoekvraag beter te begrijpen.

Meer informatie, 'beste bronnen'

Google verwacht met MUM veel meer informatie op zoekresultaatpagina's te kunnen serveren, van 'de meest geschikte bronnen'. Een Duitse topchef uit Bayern zal waarschijnlijk het best kunnen uitleggen 'hoe braadworst te bereiden'. Wie als Nederlander zoekt op deze braadworstvraag, krijgt bij de zoekresultaten nu nog gerechten te zien van foodbloggers in Nederland, maar in de toekomst zou het die Duitse topchef kunnen zijn – vanwege zijn of haar autoriteit op dit gebied. En Google zal dit, als het technisch mogelijk is, voor je vertalen met Google Translate. Als je in Nederland zoekt, is het straks goed mogelijk dat je informatie van een Franse site te zien krijgt die antwoord geeft op je vraag. Of een stukje uit een video – terwijl de complete video niet eens relevant is. Zoek je op bij-

Niels Botterblom
Senior online marketer
bij OrangeTalent

Voorbeelden van de nieuwe look van Google MUM.

Gevolgen Google MUM voor vindbaarheid websites

Er valt niet met honderd procent zekerheid te zeggen wat de MUM-update van Google gaat betekenen voor de vindbaarheid van websites. Niemand kan in de toekomst kijken. Wel zijn er enkele mogelijke gevolgen en uitgangspunten te noemen:

- > De beste content blijft verreweg de belangrijkste factor: let goed op semantische zoekwoorden.
- > Je online autoriteit in je branche of niche blijft belangrijk om goed vindbaar te zijn.
- > Het is goed mogelijk dat je bezoekers verschuiven van nationaal naar internationaal: als jij een expert bent, zul je vindbaar worden in meerdere landen.
- > Werk met complete content: afbeeldingen op je site worden nog belangrijker om vindbaar te zijn. Werk dus aan je alt-teksten, aan de bestandsnaam van je afbeelding en aan afbeeldingen van hoge kwaliteit. Wanneer je video's hebt, gebruik deze dan wanneer het relevant is.
- > Accepteer dat no-click search groeit.
- > Relevantie wordt nog belangrijker om vindbaar te zijn.

Geen openbaarheid zonder toegankelijke informatie

Op 5 oktober heeft de Eerste Kamer de Wet open overheid (Woo) aangenomen, die op 1 juni 2022 in werking treedt. Om de Woo te laten slagen is nog veel werk aan de winkel, meent KVAN.

De Woo heeft als doel om overheden transparanter te maken. Overheidsinformatie moet beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn. Bovendien moet de overheid informatie actief openbaar maken, zodat de burger meer mogelijkheden krijgt om overheidsinformatie in te zien en te gebruiken. Daarmee krijgt de burger een gelijkwaardiger positie ten opzichte van die overheid (macht en onmacht). Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Iets zoeken is iets anders dan iets vinden. Vele onderzoekscommissies

hebben al geconcludeerd dat informatie bij de overheid moeilijk te vinden of zelfs vaak onvindbaar is. Het aloude 'bonnetje van Teeven' is daar een goed voorbeeld van, en de informatiechaos bij de toeslagenaffaire laat de vreselijke gevolgen voor burgers zien. Er moet dus veel werk worden verzet om de nieuwe Woo te laten slagen.

INTEGRAAL INFORMATIEBELEID

De toegankelijkheid van informatie is een kerntaak van archivariissen. De Archiefwet gaat niet alleen over het bewaren van informatie, maar vooral ook over de toegan-

kelijkheid van informatie. De inzet van gekwalificeerde archivariissen is en blijft van essentieel belang. Vakkennis en competenties van goed opgeleide archivariissen zijn een belangrijke voorwaarde om informatie toegankelijk te maken en te houden. De Woo en de Archiefwet liggen in elkaars verlengde en streven hetzelfde na, namelijk goed informatie-beheer, toegankelijkheid en openbaarheid voor de burger. Toegankelijkheid en openbaarheid zijn twee kanten van dezelfde medaille. Het blijft de ambitie van KVAN om de Woo en de Archiefwet in de toekomst te vervangen door één goede informatiewet, maar niets weerhoudt ons ervan om binnen de bestaande (nieuwe) wetgeving naar een integraal informatiebeleid te streven. Beleid dat sturing geeft aan de functionarissen op de werkvloer en waarmee de fraaie doelen van beide wetten ook werkelijkheid kunnen worden. Want zonder toegankelijke informatie geen openbaarheid.

Kees Verhoeven

Get Connected-

KNVI organiseert op 23 november in Utrecht The ultimate KNVI Get Connected. Een event dat in het teken staat van fysieke ontmoeting en dat gespreksstof biedt aan de hand van power talks, onder meer van Kees Verhoeven, de nieuwe voorzitter van de raad van advies van de vereniging van informatie-professionals.

‘Reguleren en opknippen van techreuzen lijkt logisch’

Als oud-Tweede Kamerlid namens D66 en kersverse eigenaar van Bureau Digitale Zaken volgde ik de formatie al op de voet, maar als nieuwe voorzitter van de raad van advies van de KNVI doe ik er komende maanden een schepje bovenop. Met als hamvraag: wat gaat de politiek nu echt doen op het gebied van digitalisering?

Even leek het hoopvol. Na de verkiezingen werd al snel een vaste Kamercommissie Digitale Zaken aangeesteld. Informatie Mariëtte Hamer bestempelde digitalisering als een van de topprioriteiten voor de toekomst van Nederland, en de roep om een minister van Digitale Zaken klonk steeds breder. Eindelijk, dacht ik, komt er schot in de zaak. Maar zoals wel vaker is de Haagse werkelijkheid weerbarstig. De formatie liep vast door onderlinge tegenstelin-

gen en geruzie met als gevolg dat inhoudelijke dossiers, hoe wezenlijk ook, op een zijspoor raakten. En dat terwijl digitale technologie – van 5G tot AI en van encryptie tot energieverbruik – ons voor grote uitdagingen stelt.

DEMOCRATIEËN ONTWICHTEN

Allereerst hebben we te maken met serieuze inmenging vanuit geopolitieke grootmachten als Rusland en China. Terwijl Poetin westerse democratieën met

desinformatie probeert te ontwrichten, doet het regime van Xi Jinping herhaaldelijk pogingen om strategische informatie van de EU en de VS te stelen via digitale sluiproutes. Veiligheidsdiensten en adviescolleges waarschuwen veelvuldig voor deze dreiging, maar een serieuze investering in cybersecurity bleef vooralsnog uit. Ten tweede zijn we collectief afhankelijk geworden van de (platform- en cloud)diensten van techreuzen als Facebook, Amazon en Google. De op big data gebaseerde marktmacht en mediamacht van deze bedrijven is zo groot, dat haast iedereen het erover eens is dat politieke tegenmacht nodig is. Reguleren en zelfs opknippen lijkt logisch, maar politici vinden het onderwerp dusdanig groot en complex dat ze al jaren vervallen in apathie.

ALERTE POLITICI NODIG

Tot slot – en paradoxaal genoeg – vormen democratische over-

heden zelf ook een bedreiging voor onze rechtsstaat. Zoals de toeslagenaffaire heeft laten zien, kan de eindeloze datahonger van moderne controlestaten in het digitale tijdperk ten koste gaan van burgerrechten, met ingrijpende gevolgen voor duizenden gezinnen. Hoewel de intenties met de coronastrijding, nationale veiligheid en fraudeaanpak vast goed zijn, is de maatschappelijke schade groot.

Om digitalisering enerzijds aan te jagen en anderzijds bij te sturen of te begrenzen, zijn alerte politici nodig. De Tweede Kamer hoeft daarbij niet te wachten op het eindeloze formatieproces en kan haar tanden in deze thema's zetten door zelf het initiatief te nemen. Voor een menselijke samenleving in het digitale tijdperk.

*Kees Verhoeven,
voorzitter raad van advies
van de KNVI*

-event KNVI op 23 november

Het evenement is allereerst een moment om elkaar weer offline te zien. ‘Wij zijn een vereniging en willen graag de ontmoeting faciliteren, juist nu, na een periode waarin velen geïsoleerd zijn geweest of zich geïsoleerd hebben gevoeld’, stelt de KNVI. De vereniging wil het gesprek voeden met ‘korte, krachtige en prikkelende’ presentaties over actuele onderwerpen uit haar vakgebied. Deze power talks – ‘KNVIx Talks’ genoemd naar voorbeeld van de TEDx Talks – belichten onderwerpen die ook in de Super Tuesday-meetings aan de orde zijn geweest, onderwerpen die onderdeel

zijn van KNVI’s Smart Humanity-thema.

Het event past in de rijke traditie binnen de KNVI – en haar rechtsvoorgangers NVB, SOD en NGI-NGN – om jaarlijks samen te komen, elkaar te ontmoeten en met elkaar, hierbij geïnspireerd door ‘vakgenoten met een inhoudelijk sterk, inspirerend verhaal’, in gesprek te gaan. De laatste jaren vond het KNVI-event plaats vanuit Den Haag (SmartHumanityTV, 2020), in Amsterdam (OBA in 2019, Eye in 2018) en in Nieuwegein (NBC 2013-2017).

IEDEREEN WELKOM

Een van de power talks wordt verzorgd door Kees Verhoeven

(Bureau Digitale Zaken, voormalig Tweede Kamerlid D66). Tijdens zijn eerste presentatie voor de KNVI behandelt hij drie grote uitdagingen: de grootmachten, de techreuzen en de controlestaten. ‘Oftewel: Amazon, de Belastingdienst en China. Dat dit alfabetische rijtje beleidsmatig bepaald geen abc’tje is mag duidelijk zijn, maar oplossingsrichtingen zijn er wel. En daar gaan we het over hebben’, aldus Verhoeven.

Het event – met drankje, hapje en inhoudelijke inspiratie – is gratis voor KNVI-leden, maar ook niet-leden zijn van harte welkom (zij betalen hun drankjes zelf).

Datum en tijd:
23 november,
van 14:00 tot
circa 19:30 uur
Locatie: Biercafé
Olivier in Utrecht
**Meer info en
aankomen:** knvi.nl

Leen Liefsoens

Redacteur van IP
en senior informatie-
specialist bij de
bibliotheek van
De Haagse Hogeschool

JOIN THE AUDIOCLUB

KAMERS VAN KNUS TOT PODIUMFORMAAT

Clubhouse is een social media app die functioneel volledig draait om audio. De app geeft geregistreerde gebruikers de mogelijkheid om live gesprekken te voeren en bij gesprekken mee te luisteren. In een tijdperk waarin de podcast populair is (zie de aflevering van *Lifehacking* in IP #6/2021), heeft het inzetten op live audio goed uitgepakt. Toen Tesla-topman Elon Musk begin dit jaar een openbaar interview hield in Clubhouse (<https://youtu.be/wF2TrKF6HEY>), vonden heel veel mensen de weg naar de app.

De live gesprekken vinden plaats in de kamers van Clubhouse. Sommige kamers zijn openbaar, andere zijn besloten. Als je de app hebt gedownload (beschikbaar voor iOS en Android) en je hebt geregistreerd, kun je kiezen uit verschillende kamers die aansluiten bij je interesses. Denk aan storytelling, muziek, educatie of boeken, maar ook voetbal, meditatie, startups, latino of boeddhisme. Anderen of jijzelf starten een kamer en binnen de kamer een gesprek. Gebruikers kunnen elkaar volgen en zich op kamers abonneren. De app geeft dan een seintje als er in die kamer een nieuw gesprek begint.

Tijdens een gesprek vind je in de kamer bovenaan de spreker(s) en daaronder het publiek. Gebruikers in het publiek kunnen digitaal hun hand opsteken om zich in het gesprek te mengen. Pas dan wordt hun microfoon ingeschakeld. Zo zorgt Clubhouse ervoor dat gesprekken niet door elkaar gaan lopen en

De app Clubhouse maakte 'sociale audiochat' eerder dit jaar tot een hype. Grote kans dus dat je er al wel eens van gehoord hebt. En er hebben zich ondertussen meer partijen gemeld met hun eigen variant. Wat maakt deze app zo bijzonder?

dat iedereen het kan volgen. Een recent toegevoegde functionaliteit is dat kamereigenaren een gepinde link aan een kamer kunnen toevoegen. Deze links kunnen worden ingezet voor bijvoorbeeld het afnemen van een poll onder de gespreksdeelnemers, het bekijken van YouTube-video's of het spelen van online spelletjes.

SPACES, GREENROOM, LIVE AUDIO ROOMS, ...

Live audio was tot Clubhouse uitkwam een onbekend deel van de sociale media, maar sinds de lancering hebben zich een-voor-een andere

bekende partijen gemeld met hun eigen variant: Twitter met Spaces, Spotify met Greenroom en Facebook met Live Audio Rooms. Dit zijn de bekendste partijen, maar ook Reddit (Talk), Telegram (Sprakchats), Discord (Stages) en Slack (Huddles) zijn ingehaakt op de trend om samen te kletsen. Er zullen nog meer partijen volgen. Zo heeft LinkedIn zijn Clubhouse-variant, LinkedIn Audio Rooms, ook al aangekondigd.

Facebook zit nog in een fase met beperkingen. Niet alle gebruikers kunnen al een ruimte met live audio aanmaken. Wel kan iedereen deelnemen. Verwar Facebook Live Audio Rooms overigens niet met Messenger Rooms, de videoconferentiedienst van Facebook. Twitter Spaces biedt alleen publieke kamers aan. Spotify Greenroom bevat een opnamefunctie, zodat gebruikers hun gesprekken naderhand makkelijk als podcast kunnen uitbrengen. De Spotify Greenroom-app moet je apart van de Spotify-app downloaden. Je kunt wel inloggen met je Spotify-account.

Genoeg gesprekken om aan deel te nemen! Welke je kiest hangt natuurlijk helemaal van je interesses af. Neem de tijd om te grasduinen in de verschillende apps. De zoeken bladeropties zijn eenvoudig te vinden in Clubhouse en Spotify Greenroom. In Twitter zoek je door *filter:spaces* toe te voegen aan je zoekopdracht. Voeg in Facebook *live audio* aan je zoekopdracht toe en filter daarna op Evenementen. In Clubhouse vinden momenteel nog de meeste Nederlandstalige gesprekken plaats.

Wie: Rens Wagenbuur

Wat: consultant bij Tenzing

Is: onlangs gestart bij Tenzing Consulting, een bedrijf op het grensvlak van business en IT dat professionals helpt naar zelfstandigheid. 'Ondernemen vanuit een sterk collectief, dat spreekt me erg aan, en met direct succes. Ik ben namelijk net begonnen met mijn eerste klus als product owner bij een groot Nederlands telecombedrijf.'

FILM

Alles van Tarantino is een must-see. Als ik dan toch iets moet noemen, vind ik een film gebaseerd op een waargebeurd verhaal altijd indrukwekkend. Zo heb ik laatst *The Mauritanian* gekeken in Louis Hartlooper (de bios in Utrecht!). Deze film heeft diepe indruk op mij gemaakt.

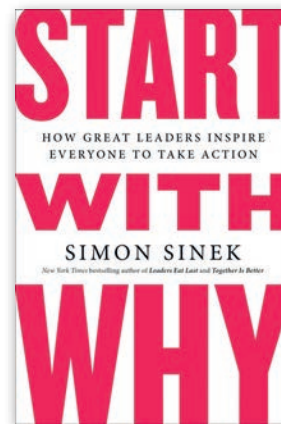

MUSEUM

Als wereldreiziger heb ik ook vele wereldberoemde musea bezocht. In Polen bijvoorbeeld hebben ze indrukwekkende musea over de Tweede Wereldoorlog, zoals het Museum of the Second World War (foto) in Gdansk. Ook het European Solidarity Centre in dezelfde stad, over het vakbondsverzet tijdens het communisme, is het bezoeken waard.

MUZIEK

Ik heb geen uitgesproken genre dat ik leuk vind. De afgelopen jaren ben ik gezegend geweest met een hoop livemuziek. Zo heb ik Prince drieënhalve zien spelen op het Sziget Festival in Boedapest – dat was intens. Met tachtigduizend man alle hits 'meezingen' was prachtig.

MUST-READ

Dat is altijd een lastige! Ik zou iedereen *Start with Why* van Simon Sinek willen meegeven. Ik vind zijn eigen 'why' inspirerend: 'To inspire people to do the things that inspire them so that, together, each of us can change our world for the better'.

BIBLIOTHEEK

Als wereldreiziger heb ik menig bibliotheek en boekwinkel vanbinnen gezien. Mijn schoonmoeder is 35 jaar bibliothecaris geweest en we maakten altijd een foto van de bieb in de stad waar we waren. Wat betreft boekwinkels is Boekhandel Dominicanen in Maastricht fenomenaal.

GAME

Er is eigenlijk maar één game die ik al jaren speel: FIFA. Ik speel dit altijd met een vriend, en dan alleen de carrièremodus: een talentvol team opbouwen of een gekke uitdaging aangaan, zoals kampioen worden met alleen maar spelers boven de twee meter.

Met de kennis van (n)u!

**schrijf u in
voor onze
webinar**

www.ingressus.nl/evenementen/

Volg een van onze gratis online kennissessies over het optimaal aanbieden en toegankelijk maken van uw (digitale) collectie & content via de Vakliteratuur app.

De Hoge Raad der Nederlanden ging u al voor in het inrichten van een persoonlijke kennisomgeving.

INGRESSUS

www.ingressus.nl/evenementen/